

2980-2806

Dorlion Journal

Academic Social Studies / Akademik Sosyal Araştırmalar

Vol./Cilt: 4 - Issue/Sayı: 1 - Makale No/Article No: 4 - Yıl/Year: 2026 - pp./ss. 1-28.

2025 Yılı Türk Halk Bilimi Lisansüstü Tezlerinde Göçün Tematik Konumlandırılışı: Kimlik, Ritüel ve Kültürel Bellek Eksenli Bir Değerlendirme

The Thematic Positioning of Migration in 2025 Graduate Theses on Turkish Folklore: An Evaluation along the Axes of Identity, Ritual, and Cultural Memory

Araştırma Makalesi / Research Article

Geliş Tarihi / Arrival Date

22.02.2026

Kabul Tarihi / Accepted Date

30.03.2026

Son Revizyon Tarihi / Last Revision Date

29.03.2026

Yayın Tarihi / Publication Date

30.03.2026

Dr. Öğr. Üyesi Berrin SARITUNÇ

Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi,
Sakarya Meslek Yüksekokulu,
Pazarlama ve Reklamcılık Bölümü,
Sakarya, TÜRKİYE.

Öz

Bu çalışma, Türkiye’de göç alanında yapılmış bibliyografik ve bibliyometrik araştırmaları halkbilimi perspektifiyle yeniden değerlendirerek, 2025 yılında halkbilimi alanında hazırlanmış lisansüstü tezlerde göç olgusunun nasıl konumlandırıldığını tematik içerik analizi yoluyla incelemektedir. 2000 yılı sonrasında ülkemizde ve tüm dünyada meydana gelen gelişmeler sonucu artan göç konusuna odaklanılmaktadır. Özellikle 2015 yılı sonrasında göç konusunun, tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de popüler olduğu ve multidisipliner alanlarda incelendiği görülmektedir. Göçün getirdiği uyum problemleri, devlet politikaları, sosyolojik unsurların değişimi ve uluslararası ilişkilerdeki konjonktürün ele alınmasının yanında, göçle değişen kültürel değerler de öne çıkmaktadır. Bu çerçevede incelenen 21 tez üç ana başlık altında sınıflandırılmıştır: göç ve kimlik-kültürel bellek eksenli çalışmalar, göç ve ritüel bağlamında ele alınan çalışmalar ve göçün arka planda konumlandırıldığı çalışmalar. Elde edilen veriler, zorunlu göç ve mübadele temalarının tezlerde kimliğin yeniden inşası bağlamında öne çıktığını göstermektedir. Ritüel merkezli çalışmalarda ise göçün folklor unsurlarının değişimi üzerindeki etkisine odaklanıldığı görülmektedir. İlaveten incelenen çalışmalarda göçün sözlü kültür unsurlarına, halk takvimine, halk hekimliğine ve inanç uygulamalarına ilişkin sınırlı sayıda çalışmaya rastlanmıştır. Bu çalışma, göçle ilgili sayıca çok çalışmanın bulunmasının ötesinde, göçün halkbilimiyle olan ilişkisi ve değişim sürecine etkisi konusuna odaklanılmasına ihtiyaç duyulduğunu ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Türk Halk Bilimi, Göç, Kimlik, Ritüel, Kültürel Bellek.

Öne Çıkanlar

- Bu çalışma, 2025 yılında Türk halk bilimi alanında tamamlanan lisansüstü tezlerde göç temasının hangi tematik çerçeveler içinde ele alındığını incelemektedir.
- Araştırmada göç konusunun ritüel ve geçiş dönemleri bağlamında incelendiği, ancak genel olarak tezlerin bir bölümü şeklinde ele alındığı görülmüştür.
- İncelenen lisansüstü tezlerde, alan araştırması ve kişisel görüşmelerden elde edilen nitel verilerin en çok kullanılan yöntemler arasında yer aldığı tespit edilmiştir.

Citation Information/Kaynakça Bilgisi

Saritunç, Berrin. “2025 Yılı Türk Halk Bilimi Lisansüstü Tezlerinde Göçün Tematik Konumlandırılışı: Kimlik, Ritüel ve Kültürel Bellek Eksenli Bir Değerlendirme”. *Uluslararası Dorlion Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi (DASAD)* 4/1-4 (2026), 1-28.
<https://doi.org/10.5281/zenodo.19315418>

- Bulgular, göçün halk bilimi unsurları ile kültürün devamlılığı ve değişimi gibi pek çok farklı perspektiften irdelenmesinin gerekli olduğuna işaret etmektedir.
- İncelenen çalışmalarda, 2025 yılında göç konusunun pek çok farklı disiplin bağlamında analiz edildiği görülmektedir.

Abstract

This study re-evaluates bibliographic and bibliometric research conducted in the field of migration in Turkey from a folklore perspective and examines how the phenomenon of migration is positioned in graduate theses in the field of folklore in 2025 through thematic content analysis. The study focuses on the increasing issue of migration resulting from developments that have occurred in Turkey and globally since 2000. In particular, since 2015, migration has become a prominent topic both in Turkey and worldwide and has been examined within multidisciplinary frameworks. In addition to issues such as adaptation challenges, state policies, transformations in sociological structures, and shifts in international relations, the cultural values transformed by migration have also gained significance. Within this framework, the 21 theses examined are classified under three main headings: studies centered on migration and identity-cultural memory, studies addressing migration within a ritual context, and studies in which migration is positioned in the background. The findings indicate that themes such as forced migration and population exchange stand out, particularly in relation to the reconstruction of identity. In ritual-centered studies, the focus is on the impact of migration on the transformation of folklore elements. Furthermore, a limited number of studies address the effects of migration on oral culture, the folk calendar, folk medicine, and belief practices. Overall, this study highlights the need to move beyond the quantitative abundance of migration-related research and to focus more deeply on the relationship between migration and folklore, as well as its impact on processes of cultural change.

Keywords: Turkish Folklore, Migration, Identity, Ritual, Cultural Memory.

Highlights

- *This study examines the thematic frameworks within which the theme of migration is addressed in postgraduate theses completed in the field of Turkish folklore in 2025.*
- *The research shows that the topic of migration is addressed in theses particularly in the context of identity and cultural memory.*
- *While rituals and transitional practices hold a certain place in migration studies, they are often evaluated within broader thematic frameworks.*
- *Field research and oral history interviews were found to be among the commonly used methods in the theses examined.*
- *The findings point to different research areas where migration can be addressed in the context of folkloric practices and cultural continuity.*

1. GİRİŞ

Halk bilimi araştırmalarında göç, salt nüfusun bir yerden başka bir yere mobilitesi değil; kültürel kimliğin yeniden inşası, ortak kültürel kodların ve kolektif hafızanın birleşimi ve tüm bu yapıların farklı yer ve zamanlarda yeniden hayata geçirilmesi ve icra edilmesini anlatan bir süreçtir. Folklorik unsurlar olarak adlandırılan sözlü gelenekler, gastronomik unsurlar, geçiş dönemi uygulamaları gibi tüm kodların göçün her türünde (iç göç, zorunlu göç, mübadele veya devlet politikaları sonucu oluşan yer değiştirmelerde) etkilendiği değişip dönüştüğü görülmektedir. Bu nedenle halk bilimi alanında göçün canlı, hareketli bir değişken unsur olduğu unutulmamalıdır.

Türk kültür tarihine baktığımızda pek çok göç hareketliliğine ve onlar sonucu oluşan değişimlere şahit olmaktadır. Örneğin, Balkan muhacereti, 1923 Lozan Nüfus Mübadelesi, kırsal kesimden büyükşehirlere yönelen iç göç dalgaları, 1960'lı yıllardan itibaren Avrupa'ya

yönelen işçi göçü ve son yıllardaki savaş, doğal afet ve ekonomik kaynaklı yer değiştirme süreçleri, toplumsal yapının yanı sıra folklorik inanç ve uygulamaları üzerinde de belirleyici etkiler üretmiştir. Göç, bir yandan kültürel sürekliliği korumaya yönelik stratejileri güçlendirmekte diğer yandan yeni mekânlarda uyum ve yeniden üretim süreçlerini beraberinde getirmektedir. Bu bağlamda, temel soru, göçün folklorik unsurları hangi alanlarda ve hangi biçimlerde dönüştürdüğüdür. Son yıllarda Türkiye’de halk bilimi alanında yapılan lisansüstü çalışmalar incelendiğinde göç temasının belirli bir görünürlük kazandığı ancak bu görünürlüğün tematik ve kuramsal eksenler açısından sistematik biçimde değerlendirilmediği görülmektedir. Özellikle 2025 yılı tezleri, güncel eğilimleri izlemek açısından dikkat çekici bir veri seti sunmaktadır. Çünkü bu dönem ekonomik anlamda pek çok kırılmanın yaşandığı, doğal afetlerin (deprem, orman yangını, heyelanların olduğu) süreci içermektedir.

Türkiye’de göç alanında gerçekleştirilen bibliyografik ve bibliyometrik çalışmalar, literatürün büyük ölçüde nicel dağılım, yıl bazlı artış ve disiplin yoğunlaşmaları üzerinden ele alındığını göstermektedir.¹ Kitap ve doktora tezlerine odaklanan kronolojik incelemeler, 2015–2019 yılları arasında belirgin bir artış olduğunu gösterir. Uluslararası indeks analizleri ise göç literatürünün en çok sosyal bilimler ve ekonomi alanlarında üretildiğini ortaya çıkarır.² Ekonomi alanındaki lisansüstü tezlerin büyük ölçüde makroekonomik etkiler bağlamında ve nicel yöntemlerle ele alındığı görülmektedir.³ Benzer şekilde, YÖK ve Ethos veri tabanları üzerinden yapılan karşılaştırmalı inceleme, tezlerin tematik ve yöntemsel dağılımını belirginleştirmektedir.⁴ Göç dilbilimi yaklaşımı ise göçü dil politikaları ve iki dillilik bağlamında ele alarak literatüre disiplinlerarası bir açılım getirmiştir.⁵ Ancak bu çalışmaların önemli bir kısmı, göçü halk bilimi perspektifinden sözlü kültür, ritüel düzeni, inanç sistemleri ve kolektif bellek bağlamında bütüncül biçimde haritalandırmamaktadır.

2. YÖNTEM

Bu çalışma, 2025 yılı YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanında Halk Bilimi/Türk Halk Bilimi/Folklor anabilim dallarında tamamlanmış ve özet bölümünde “göç” anahtar kelimesi yer alan lisansüstü tezler üzerinden yürütülen nitel bir içerik analizine dayanmaktadır. Araştırmanın temel amacı, göç olgusunun söz konusu tezlerde hangi kavramsal ve tematik çerçeveler içinde konumlandırıldığını sistematik biçimde ortaya koymaktır.

¹ Ebru Alkar – Ercan Atasoy, “Türkçe Literatürde Göç Çalışmalarının Bibliyografyası”, *Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi* 6/4 (2019), 2234.

² Nihat Arslan, “Uluslararası Alan İndekslerinde Göç Yazınına İlişkin Bibliyometrik Bir Analiz”, *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 15/41 (2022), 572.

³ Cem Haydaroglu, “İktisat Alanında Göç Konusunda Yapılan Lisansüstü Tezlerin Bibliyometrik Analizi”, *Stratejik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi* 6/2 (2022), 349-350.

⁴ Cem Haydaroglu, “İktisat Alanında Göç Konusunda Yapılan Lisansüstü Tezlerin Bibliyometrik Analizi”, *Stratejik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi* 6/2 (2022), 349.

⁵ Hüseyin Yaman, “Göç Araştırmalarında Yeni Bir Disiplin: Göç Dilbilimi”, *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi* Ö14 (2024), 213-214.

Bu amaç doğrultusunda araştırma aşağıdaki sorulara odaklanmaktadır:

– 2025 yılı tezlerinde göç hangi kavramsal çerçeveler içinde ele alınmaktadır?

– Göç, halk bilimi bağlamında hangi tematik alanlarla ilişkilendirilmektedir?

– Göç araştırma probleminin merkezinde mi yoksa bağlamsal bir unsur olarak mı yer almaktadır?

– Göç, kimlik ve kültürel bellek ekseninde mi yoksa kültürleşme ve uyum süreçleri bağlamında mı değerlendirilmektedir?

– Hangi kuramsal yaklaşımlar ve yöntemler tercih edilmektedir?

– Hangi folklor alanları sınırlı biçimde temsil edilmektedir?

İçerik analizi, metinsel verilerin sistematik, tekrarlanabilir ve anlam odaklı biçimde çözümlenmesini sağlayan bir yöntem olarak özellikle literatür eğilimlerini ortaya koymaya yönelik çalışmalarda yaygın biçimde kullanılmaktadır.⁶ Nitel içerik analizi, belirli bir veri grubunda tematik örüntüleri, kavramsal yönelimleri ve araştırma eğilimlerini belirlemeye imkân tanır.⁷ Bu bağlamda çalışma, tezlerin ayrıntılı tam metin çözümlenmesini yapmayı değil; belirli bir döneme ait akademik üretimde göç olgusunun nasıl konumlandırıldığını ortaya koymayı hedeflemektedir.

Araştırma kapsamında yıl (2025), tez türü (yüksek lisans ve doktora) ve anabilim dalı filtreleri uygulanarak toplam 21 lisansüstü tezden oluşan amaçlı ve sınırlı bir veri seti oluşturulmuştur. Nitel araştırmalarda bu tür sınırlandırılmış veri setleri, genelleme yapmaktan ziyade belirli bir zaman dilimine ait eğilimleri görünür kılmayı amaçlayan bir strateji olarak değerlendirilmektedir.⁸

Veri setinin tezlerin özet metinleri ile sınırlandırılması bilinçli bir metodolojik tercihtir. Özetler, araştırmanın amacı, yöntemi ve kuramsal çerçevesine ilişkin yoğunlaştırılmış bilgi sunmaları nedeniyle literatür incelemelerinde işlevsel bir veri kaynağı olarak kabul edilmektedir.⁹ Bununla birlikte bu tercih, özellikle kuramsal derinlik ve analiz kapsamı açısından sınırlılık barındırmaktadır ve bu durum değerlendirme sürecinde açık biçimde dikkate alınmıştır.

Analiz sürecinde nitel içerik analizinin aşamalı ve sistematik yapısı izlenmiştir. İlk aşamada özet metinler tekrar tekrar okunarak açık kodlama yapılmış; göç kavramının araştırma problemindeki konumu, hangi folklor alanıyla ilişkilendirildiği ve hangi kuramsal bağlam içinde ele alındığı belirlenmiştir. İkinci aşamada bu kodlar tematik kategoriler altında

⁶ Klaus Krippendorff, *Content Analysis: An Introduction to Its Methodology* (London: Sage, 2018), 24.

⁷ Margrit Schreier, *Qualitative Content Analysis in Practice* (London: Sage, 2012), 34; Satu Elo – Helvi Kyngäs, “The Qualitative Content Analysis Process”, *Journal of Advanced Nursing* 62/1 (2008), 109; Philipp Mayring, *Qualitative Content Analysis* (Klagenfurt, 2014), 12.

⁸ John W. Creswell – Cheryl N. Poth, *Qualitative Inquiry and Research Design* (London: Sage, 2018), 121.

⁹ Chris Hart, *Doing a Literature Review* (London: Sage, 2018), 88.

toplanmıştır. Kodlama süreci tümevarımsal olmakla birlikte, her bir tez önceden tanımlanan açık ölçütlere göre sınıflandırılmıştır. Bu yaklaşım, içerik analizinde sistematiklik ve güvenilirlik açısından temel bir gereklilik olarak kabul edilmektedir.¹⁰

Bu doğrultuda tezler üç ana kategori altında değerlendirilmiştir:

(1) Göç ve Kimlik-Kültürel Bellek eksenli çalışmalar

(2) Göç ve Ritüeller bağlamında değerlendirilen çalışmalar

(3) Özet bölümünde “göç” kelimesi yer almakla birlikte göçü analitik bir araştırma problemi olarak merkeze almayan çalışmalar

Bu sınıflandırma, anahtar kelime düzeyindeki varlık ile analitik merkezilik arasındaki farkı ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Kodlama sürecinin şeffaflığını sağlamak amacıyla her bir tez, özet metninde göçün konumuna göre ayrı ayrı değerlendirilmiştir. Örneğin, “Artvin Yusufeli Monografisi” başlıklı tezde göç, baraj süreci bağlamında yerinden edilme ile ilişkilendirilmekte; ancak analiz odağı yerel folklorun betimlenmesi olduğundan çalışma “arka plan göç” kategorisinde değerlendirilmiştir. Benzer şekilde “Meslek folkloru” çalışmasında göç kavramı yalnızca kentsel hareketlilik bağlamında anılmakta, araştırma problemi meslek pratiklerine odaklandığı için bu kategoriye dahil edilmiştir.

Arka plan göç kategorisine dahil edilen sekiz tez aşağıdaki gerekçeler doğrultusunda sınıflandırılmıştır:

– “Yozgat Osetlerinde Kimlik-Ritüel-Folklor” başlıklı tezde göç, Yozgat Osetlerinin tarihsel kökenini açıklayan bir olgu olarak bulunmakla beraber analizin odak noktası kimlik ve ritüelistik uygulamalardır.

– “Meslek Folkloru Bağlamında Osmaniye’de Pazarcılık ve Seyyar Satıcılık” başlıklı tezde göç, meslek türünü merkeze alarak göç konusu irdelediği için çalışmaya dolaylı bir referans vermektedir.

– “Türk Kültüründe Şecere Geleneği ve Kazak Şecereleri” başlıklı tezde göç, şecere geleneği anlatılarının tarihsel bağlamında incelenmiştir.

– “Dede Korkut Anlatıları Üzerine Çatışma Odaklı Bir İnceleme” başlıklı tezde göç, anlatıların tarihsel arka planında bulunmakla birlikte çalışmanın omurgasını metin çözümlemesi oluşturmaktadır.

– “Geçmişten Günümüze Türklerde Destan ve Devlet İlişkisi Üzerine Bir İnceleme” başlıklı tezde göç, tarihsel süreç bağlamında kavramsal olarak incelenmekle birlikte çalışmanın merkezi siyasal ve mitolojik yapıdadır.

¹⁰ Krippendorff, *Content Analysis*, 128; Mayring, *Qualitative Content Analysis*, 45.

- “Aksaray’ın Ortaköy ilçesinde Ocak Geleneği” başlıklı tezde göç, modernleşme sürecinde değişime etki eden unsur olarak yer almakta ancak analiz şifa ve ritüel uygulamaları üzerine konumlandırılmıştır.

- “Tunceli Yöresi Geleneksel Oyun ve Eğlenceleri” başlıklı tezde göç, demografik dönüşüm ve kültürel kodlara etkisi olarak incelenmekle birlikte araştırmının ekseni geleneksel oyun repertuarıdır.

- “Anadolu İrfanı ve Türküler: Elazığ, Erzincan ve Şanlıurfa Türküleri” başlıklı tezde Anadolu’nun tarihsel oluşum sürecinde göçün etkisi çerçevesinde incelenmiş ama çalışmanın esas konusu türkülerin irfanî içeriği üzerinedir.

Bu örnekler, “göç” anahtar kelimesinin varlığının her zaman araştırmının temel odağının göç olduğu anlamına gelmediğini göstermektedir.

Kodlama sürecinde yalnızca tez özetlerinde açıkça ifade edilen araştırma problemleri esas alınmış; yoruma dayalı çıkarımlar sınıflandırma ölçütü olarak kullanılmamıştır. Kodlama iki aşamalı olarak yürütülmüş; ilk aşamada açık kodlama yapılmış, ikinci aşamada temalar yeniden gözden geçirilerek tutarlılık kontrolü sağlanmıştır. Bu yaklaşım, nitel içerik analizinde güvenilirliği artırmaya yönelik temel yöntemsel stratejilerden biridir.

Çalışma bazı sınırlılıklar içermektedir. Verilerin lisansüstü çalışmaların özet kısmına dayanması, bilhassa kuramsal perspektifin çiziminde daralmaya neden olmakla birlikte, göç konusunun hemen her çalışma alanında yer alması (ekonomi, kamu yönetimi, uluslararası ilişkiler, demografik ve sosyolojik incelemeler) ve bu çalışmaların konuyu çoğunlukla tarihsel arka planda ele alması, ilgili çalışmaların kapsam dışı bırakılmasına neden olmuştur. Çalışmanın 2025 yılıyla sınırlandırılması derinlemesine analiz yapmanın yanı sıra 2023-2024 yıllarında yurt içinde yaşanan deprem, orman yangını, heyelan gibi doğal afetler sebebiyle oluşan göçün akademiye özellikle de folklorik çalışmalara yansımalarının irdelenme amacı taşımaktadır.

3. BULGULAR

2025 yılı Türk Halk Bilimi lisansüstü tezleri incelendiğinde göç olgusunun tek bir çerçevede ele alınmadığı; farklı araştırma soruları içinde konumlandığı görülmektedir. İncelenen çalışmaların bir kısmında göç doğrudan kimlik ve kültürel bellek meselesi olarak değerlendirilirken, bir kısmında geçiş dönemi ritüelleri ve gündelik pratiklerin dönüşümü üzerinden ele alınmış; bazı tezlerde ise göç, araştırmının merkezinde değil, tarihsel ve toplumsal bir arka plan unsuru olarak yer almıştır.

Tablo 1: 2025 yılı halk bilimi lisans üstü tezlerin tematik sınıflandırılması

No	Yazar	Tez Türü	Ana Tema	Tematik Kategori
11	Ümmühan Yücel	Doktora	Çerkes dansı, kimlik	Kimlik-Bellek
22	Elif Vatansever	YL	Bulgaristan muhacirleri	Kimlik-Bellek

No	Yazar	Tez Türü	Ana Tema	Tematik Kategori
33	Duru Özden Gürbüz	Doktora	Mübadele	Kimlik-Bellek
44	Gizem Palaz	YL	Geçiş ritüelleri	Ritüel
55	Büşra Aslan	YL	Bulgaristan Türkleri	Ritüel-Kimlik
66	Ayşenur Tanık	YL	Arnavut geçiş dönemleri	Ritüel
77	Tanya Işıқтаş	YL	Rum mutfağı	Ritüel-Gündelik
88	İsmail Özbay	Doktora	Âşıklık ve göç	Performans-Göç
99	Berkcan Çakır	Doktora	Zorunlu kırsal dönüşüm	Mekân-Bellek
110	Ceren Pelit	YL	Yusufeli monografisi	Arka Plan Göç
111	Hakan Aydın	YL	Modern göçebelik	Mobilite
112	Döndü Can	Doktora	Konargöçerlik	Hareketlilik
113	Gülbeyaz Aydoğan	YL	Oset kimliği	Kimlik-Diaspora
114	Gülbahar Yılmaz	YL	Meslek folkloru	Arka Plan Göç
115	Mehmet Topay	Doktora	Şecere geleneği	Arka Plan
116	Aslıhan Haznedaroğlu	YL	Dede Korkut	Arka Plan
117	Dilay Nakış	Doktora	Destan-Devlet	Arka Plan
118	Hasan Kırkan	YL	Ocak geleneği	Arka Plan
119	Özlem Kılıç	YL	Tunceli oyunları	Arka Plan
220	Ümmü Hatice Ergin	YL	Halk dansı-sinema	Arka Plan
221	Yavuz Ertürk	Doktora	Türküler ve irfan	Arka Plan

Tablo 1’de görüldüğü üzere 5 tez kimlik-kültürel bellek ekseninde, 4 tez ritüel odaklı, 2 tez performans ve folklor dönüşümü bağlamında, 2 tez mobilite-hareketlilik çerçevesinde değerlendirilmiş; 8 tezde ise göç arka plan düzeyinde kalmıştır.

Kimlik ve kültürel bellek bağlamında değerlendirilebilecek çalışmalar arasında Ümmühan Yücel’in¹¹ Çerkes dansı üzerine doktora tezi, Elif Vatansever’in¹² (Bulgaristan muhacirleri üzerine yüksek lisans tezi ve Duru Özden Gürbüz’ün¹³ mübadele odaklı saha araştırması öne çıkmaktadır.

¹¹ Ümmühan Yücel, *Çerkeslerde Dansın Toplumsal ve Kültürel Rolü* (Doktora Tezi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, 2025)

¹² Elif Vatansever, *1989-1994 Yılları Arasında Bulgaristan’dan Çorlu’ya Gelen Muhacirlerin Kültür Değişimleri* (Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, 2025).

¹³ Duru Özden Gürbüz, *Ege’nin İki Yakası: Aydın ve Grevena Çevresinde Mübadelenin (Zorunlu Göçün) Yarattığı Kültürel Değişimler* (Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2025).

Bu tezlerde göç, bir gruba ait olmak ve kültürel kodların yeniden üretimi ve aktarımı şeklinde incelenmiştir. Çerkes dansı örneğinde, performans kültürel direniş ve kimlik sürdürme aracı olarak değerlendirilmiştir. Bulgaristan muhacirleri üzerine yapılan çalışmada, ad verme, dil kullanımı, ikram düzeni ve geçiş dönemi uygulamaları göç sonrası kültürel yeniden kurulumun somut göstergeleri olarak analiz edilmiştir. Mübadele araştırmasında, dil, konut düzeni ve kuşaklar arası anlatılar mekân kaybının hafızada nasıl taşındığını göstermektedir. Bu tezler birlikte ele alındığında, göçün “kopuş”tan çok “yeniden inşa” süreci olarak yorumlandığı görülmektedir. Ritüel bağlamında değerlendirilebilecek tezler arasında Gizem Palaz’ın¹⁴ Çeşme mübadilleri üzerine çalışması, Ayşenur Tanık’ın¹⁵ Arnavut geçiş dönemleri incelemesi ve Gülbeyaz Aydoğan’ın¹⁶ kimlik-ritüel eksenli araştırması yer almaktadır. Bu tezlerde doğum, evlenme ve ölüm pratikleri yeni yerleşim alanında hem korunmuş hem de uyarlanmıştır. Lohusa ziyaretleri, çeyiz serme, düğün organizasyonu ve taziye düzeni gibi uygulamaların mekânsal koşullara bağlı olarak sadeleştiği; ancak kimlik göstergesi olma işlevini sürdürdüğü tespit edilmiştir. Bununla birlikte bu çalışmaların çoğunda ritüel dönüşümünün bağımsız bir kuramsal problem olarak değil, kimlik göstergesi olarak ele alındığı görülmektedir.

Performans ve folklor dönüşümü bağlamında İsmail Özbay’ın¹⁷ âşıklık geleneği üzerine doktora tezi ile Ümmühan Yücel’in çalışması göçün kültürel ifade alanlarına etkisini irdelemektedir. Bu tezlerde repertuar değişimi, icra mekânının dönüşümü ve izleyici kitlesinin farklılaşması gibi unsurlar öne çıkmaktadır. Ancak performansın yeni sosyal bağlamda nasıl yeniden örgütlendiği meselesi sınırlı biçimde tartışılmıştır. Hareketlilik ekseninde değerlendirilebilecek Hakan Aydın’ın¹⁸ modern göçebelik çalışması ile Döndü Can’ın¹⁹ konargöçerlik incelemesi, göçü zorunlu kırılmadan ziyade yaşam biçimi ve kültürel adaptasyon çerçevesinde ele almaktadır. Bu çalışmalar, göçü tarihsel travma bağlamından çıkararak süreklilik perspektifinde değerlendirmesi bakımından farklılaşmaktadır. Göçün arka plan düzeyinde kaldığı tezlerde, şehir kültürü, meslek folkloru, şecere geleneği, anlatı geleneği veya halk dansı gibi konular analiz merkezinde yer alır. Göç daha çok tarihsel bir referans noktası olarak kullanılır. Bu durum, “göç” anahtar kelimesinin bulunmasının her zaman analitik merkezilik anlamına gelmediğini gösterir.

¹⁴ Gizem Palaz, *Kimlik, Göç ve Kültürel Değişim: Çeşme Mübadillerinin Geçiş Dönemleri Üzerine Bir İnceleme* (Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2025).

¹⁵ Ayşenur Tanık, *Bursa’da Yaşayan Arnavutların Geçiş Dönemleri Üzerine Bir İnceleme* (Yüksek Lisans Tezi, Bursa Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2025).

¹⁶ Gülbeyaz Aydoğan, *Yozgat Osetlerinde Kimlik-Ritüel-Folklor* (Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2025).

¹⁷ İsmail Özbay, *Göçün Günümüzde Yaşayan Âşıklara ve Âşıklık Geleneğine Etkileri* (Doktora Tezi, Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2025).

¹⁸ Hakan Aydın, *Modern Göçebelik Bağlamında Kamp Karavan Hayatı Üzerine Monografik Bir İnceleme* (Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, 2025).

¹⁹ Döndü Can, *Doğa Döngüsünün Kültürel İşlevleri: Mersin Konargöçerleri Örneği* (Doktora Tezi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2025).

Genel tablo, 2025 yılı tezlerinde göç temasının özellikle kimlik, kültürel bellek ve geçiş dönemi uygulamaları etrafında yoğunlaştığını gösterir. Buna karşılık, ekonomik üretim biçimleri, anlatı türleri, genç kuşak deneyimi, karşılaştırmalı diaspora sahaları ve göç-ritüel ilişkisinin kuramsal derinliği bakımından sınırlı bir temsil bulunur.

2025 yılı Türk Halk Bilimi lisansüstü tezlerinde göç temalı çalışmaların tematik dağılımına bakıldığında, 5 tezin kimlik-kültürel bellek ekseninde, 4 tezin ritüel odaklı, 2 tezin performans ve folklor dönüşümü bağlamında, 2 tezin mobilite-hareketlilik çerçevesinde ele alındığı görülür. Buna karşılık, 8 tezde göçün doğrudan araştırma problemi olmasında daha çok arka plan düzeyinde konumlandırıldığı görülür. Bu genel dağılım içinde özellikle kimlik ve kültürel bellek eksenli çalışmalar dikkat çekmektedir. Bu gruba örnek olarak Ümmühan Yücel'in²⁰ (2025) doktora tezi, 19. yüzyılda Çarlık Rusyası'nın yayılmacı politikaları sonucunda Osmanlı topraklarına göç etmek zorunda kalan Çerkeslerin Türkiye'deki toplumsal ve kültürel varlığını halk dansları üzerinden incelemektedir. Çalışma, dansı sadece güzel bir performans olarak görmemekle birlikte aynı zamanda toplu hafızanın, kültürel kimliğin ve toplumsal aidiyetin yeniden şekillendiği bir alan olarak kabul etmektedir. Araştırmada nitel araştırma yöntemi uygulanmış, 117 kişiyle görüşmeler, gözlemler yapılmış ve belgeler tematik analizle incelenmiştir.

Elif Vatansever'in²¹ 2025 yılında tamamladığı "1989-1994 Yılları Arasında Bulgaristan'dan Çorlu'ya Gelen Muhacirlerin Kültür Değişimleri" başlıklı Yüksek lisans tezi, 1989 zorunlu/karma göç sürecinin Çorlu'ya yerleşen Bulgaristan muhacirlerinin gündelik kültür pratikleri üzerindeki etkilerini somut örnekler üzerinden incelemektedir. Çalışmada göç kimlik tartışmalarını soyut teknik terimlerle incelemekten daha çok halktaki karşılığı uygulamaları (muhacirlerin geçiş dönemi inanç ve uygulamaları, ad verme, kırklama, yemek ve ikramdaki adab usul ve erkanları) canlı ve cansız varlıklara, uğur, bereket, fali büyük, nazar, yatır, türbe gibi halk inanışları analiz edilmiştir.

Tezin tarihsel arka planını Bulgaristan'daki "Ulusal Yeniden Doğuş" kampanyası oluşturmaktadır. Bu dönemde isim değiştirme zorunluluğu, Türkçenin kamusal alanda kısıtlanması ve dinî pratiklerin baskı altına alınması, kültürel süreklilikte belirgin kırılmalara yol açmış; özellikle çocuklara Türkçe ad verememe ve geleneksel adlandırma repertuarının resmî kayıtlarda silinmesi, kolektif hafızada kalıcı izler bırakmıştır. Türkiye'ye yerleşme sonrasında çocuklara yeniden Türkçe ve aile büyüklerinin adlarını verme eğilimi, bu kopuşun telafisi olarak değerlendirilmektedir. Dil alanında da benzer bir çelişkili yapı göze çarpmaktadır: Bulgaristan'da devlet istibdadı nedeniyle sınırlanan Türkçenin Türkiye'de yeniden görünürlük kazanması bir "geri kazanım" olarak yaşanmış; ancak muhacir ağız özellikleri ile Türkiye Türkçesi arasında özellikle genç kuşakta belirginleşen bir uyum süreci

²⁰ Ümmühan Yücel, *Çerkeslerde Dansın Toplumsal ve Kültürel Rolü* (Doktora Tezi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, 2025).

²¹ Vatansever, Elif. *1989-1994 Yılları Arasında Bulgaristan'dan Çorlu'ya Gelen Muhacirlerin Kültür Değişimleri*. Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, 2025.

oluşmuştur. Geçiş dönemi ritüelleri bağlamında doğum, evlenme ve ölüm pratiklerinde Bulgaristan'daki uygulamalar ile Türkiye'deki yeni düzen arasında farklılaşmalar tespit edilmiştir. Doğum sonrası ziyaretler, lohusa ikramları, köstek kesme-adım kolacı sürdürülmekle birlikte, kent yaşamının etkisiyle ziyaret süresi ve katılım biçimleri değişmiştir; evlenme törenlerinde çeyiz serme, gelin çıkarma ve toplu ikram düzeni muhacir kimliğinin görünür alanlarından biri olarak korunmuş, ancak düğün salonu kültürü törenin mekânsal örgütlenmesini dönüştürmüştür.

Çalışmada ayrıca kışlık yemek hazırlıkları, paprişka, kayısı suyundan meyve suyu hazırlanması, sucukların ezilerek kurutulması, göç öncesinde Hıdırellez, piknik, avlanma, ev eşyalarının kullanımı, eğitim, tütün ekimi ve hayvanlara takılan aletler resimlerle aktarılmıştır.

Ölüm ritüellerinde taziye süresi, mevlit organizasyonu ve toplu yemek dağıtımı gibi uygulamaların sadeleştiği görülmektedir. İkrâm kültürü ise hamur işleri ve etli yemekler gibi unsurlar üzerinden hatırlama ve aidiyetin bir göstergesi olarak sürdürülmektedir. Ancak kentleşme ve malzeme teminindeki değişimler nedeniyle bazı tariflerde daralma ve dönüşüm yaşanmaktadır.

Dinî pratiklerde Bulgaristan'daki baskı döneminde ibadetlerin gizli ya da sınırlı biçimde sürdürülmesi ile Türkiye'de kamusal görünürlüğün artması arasında belirgin bir karşıtlık bulunmaktadır. Toplumsal cinsiyet rollerinde ise kadınların ücretli emek sürecine katılımıyla ev içi rol dağılımında bazı değişimler gözlenmektedir. Buna rağmen düğün hazırlıkları, yemek organizasyonu ve akrabalık bağlarının sürdürülmesinde kadınların belirleyici konumu devam etmektedir.

2025 yılı tezleri içinde zorunlu göçü tarihsel bir kırılma ve kültürel yeniden yapılanma süreci olarak ele alan mübadele odaklı saha araştırmaları da öne çıkmaktadır. Duru Özden Gürbüz'ün²² 2025 yılında tamamladığı "Ege'nin İki Yakası: Aydın ve Grevena Çevresinde Mübadelenin Yarattığı Kültürel Değişmeler" başlıklı doktora tezi, 1923 Lozan Nüfus Mübadelesi sonrasında Türkiye'de Aydın ve Yunanistan'da Grevena çevresine yerleşen mübadil toplulukların kültürel yapısındaki değişim 1930 sonrası döneme ait Akdağmadeni, Amasya, Bafra, Havza, Trabzon ve Aydın'a ilişkin arşiv kayıtları incelenmiş; bunun yanında 80 kişiyle gerçekleştirilen görüşmelere dayalı nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır.

Araştırmada, ikinci ve üçüncü nesil mübadillerin ifadeleriyle güçlendirilmiş; sözlü tarih, arşiv belgeleri ve başka tarihsel kaynaklar kullanılarak, mübadele öncesi ile sonraki kültürel yapının farklılıkları karşılaştırmalı bir biçimde incelenmiştir. Tezde, dil kullanımı, dini ritüeller, hane düzeni, gündelik yaşam uygulamaları ve ekonomik yaşam yöntemleri kültürel değişimin en önemli etkenleri olarak ele alınmış; özellikle nesiller ilerledikçe dil

²² Duru Özden Gürbüz, *Ege'nin İki Yakası Aydın ve Grevena Çevresinde Mübadelenin (Zorunlu Göçün) Yarattığı Kültürel Değişmeler* (Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, 2025).

kullanımlarının azalması ve bazı kelimelerin anı düzeyine düşmesi üzerinde durulmuştur. Geçiş dönemini temsil eden ritüel ve dini uygulamalar ise kimlik ve aidiyetin oluşumunda önemli rol oynamıştır; doğum, nişan ve cenaze süreçlerinde korunan unsurların yanı sıra mekân değişikliği ve yeni toplumsal çevre ile beraber sadeleşme ve uyum sağlama süreçlerinin yaşandığı belirtilmiştir. Konut yapısı açısından Aydın'daki yerel mimarisi olan evlerin zamanla iç mekân düzeninin, eski yerleşim şekillerine göre yeniden yapılandırıldığı; Grevena'da ise “eski ev” ve “eski köy” hatıralarının anlatılarda yeniden canlandırıldığı ifade edilmiştir. Resmi tarih anlatımı ve toplumsal hafızada farklı ton ve vurgular bulunmaktadır.

Bu kapsamda elde edilen veriler; gündelik yaşam, ritüeller, maddi kültür ve kimlik göstergeleri bağlamında fotoğraflarla desteklenerek sunulmuştur. Bu kapsamda Samsun'da yaşayan Pontuslu bir aile ile Giresun'da yaşamış Pontuslu bir erkek ve kadına ait görseller; Pondini köyünden bir düğün fotoğrafı ve Çurhli köyünde Ortodoks yerel halka ait köy düğünü; Florina pazarındaki Müslüman Türk kadınlar ile Vence Köyü (Grevena)'da Müslüman kadın, erkek ve çocuk giyimine örnekler; Karakollar'da yaşayan mübadil birinci ve ikinci kuşakların giyim örnekleri ve Pontuslu genç kızlara ait geleneksel kıyafetler (Küçük Asya Hellenizm Müzesi) değerlendirilmiştir.

Bunun yanı sıra, mutfak kültürü ve üretim pratikleri kapsamında Vulumenu (soğanlı kapama/güveç), Pondini köyünde mübadil kuşaklar tarafından hazırlanan baharatlar, kayısı suyundan meyve suyu hazırlanması, sucukların ezilerek kurutulması, Thomas Sawidis'in Klimataki-Duvrunitsa köyündeki evinde bulunan yayık ile Sotiria Hanım'ın evindeki el yapımı tarhana ve pastırmalar incelenmiştir.

Maddi kültür unsurları bağlamında ise Krifçe'de mübadele dönemine ait eşyaların sergilendiği müzede yer alan bebek beşiği, Krifçe köyünde yer alan Mübadele Anı Evi'nde zanaatkârların kullandıkları eşyalar ile mutfak ve ev eşyaları, Nico Bey'in babası ile annesine ait fotoğraf ve babasının tespihi, A. Theodoros Bey'in Pondini'deki evi ve annesinin kullandığı dibek, babaannesine ait Safranbolu'da yapılmış 200 yıllık bakraç, Atina'daki Küçük Asya Hellenizm Müzesi (Filio Chaidemenou) ve Çatalca Mübadele Müzesi'nde sergilenen çeyizlik, mutfak ve ev eşyaları değerlendirilmiştir. Çalışmanın sonunda Grevena bölgesinde tekke bulunmadığı ancak Harabati Baba Dergâhı (Kalkandelen/Tetova Bektaşî Tekkesi olduğuna dair bir fotoğraf ile bitmektedir.

Gizem Palaz'ın²³ 2025 yılında tamamladığı “Kimlik, Göç ve Kültürel Değişim: Çeşme Mübadillerinin Geçiş Dönemleri Üzerine Bir İnceleme” başlıklı yüksek lisans tezi ise mübadil toplulukların kültürel süreklilik ve değişim süreçlerini özellikle geçiş dönemi ritüelleri (sarılık, kırıklama, al basması, kırıklama, aş erme, bebeğin cinsiyetinin tayini vb) üzerinden ele almaktadır. Araştırmada, zorunlu göç sonrasında doğum, evlilik ve ölüm gibi eşiksel süreçlerdeki uygulama ve inançların geçirdiği değişim ve dönüşümlerin korunması ve

²³ Gizem Palaz, *Kimlik, Göç ve Kültürel Değişim: Çeşme Mübadillerinin Geçiş Dönemleri Üzerine Bir İnceleme* (Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, 2025).

aktarılması ele alınmıştır. Evlilik törenlerinde çeyiz serme, gelin kaldırma, toplu yemek organizasyonu ve düğün müziği gibi gelenekler büyük ölçüde sürdürülürken, bazı uygulamalarda daha sade biçimlere gidildiği; cenaze törenlerinde ise dua ve hayır yemeği yapılmasının devam ettiği tespit edilmiştir.

Çalışma, geçiş dönemi ritüellerini yalnızca törensel bir uygulama alanı olarak değil, aynı zamanda eski yurt hikâyelerinin ve aile büyüklerine ait anlatıların yeniden dile getirildiği ve aktarıldığı zaman dilimleri olarak değerlendirmiştir. Bu kapsamda çalışma; Mamur Baba Türbesi, nişan balığı tepsisi ve çocukların bebek süslemede kullandığı gelin çiçeği gibi görsellerle zenginleştirilmiştir.

Bu üç çalışma bir arada değerlendirildiğinde, 2025 yılı lisansüstü tezlerinde göç konusunun özellikle kimlik, kültürel bellek ve geçiş dönemi ritüelleri çerçevesinde yoğunlaştığı; dil, ad verme, ikram düzeni ve düğün–cenaze uygulamalarının kültürel süreklilik ve dönüşümün başlıca göstergeleri olarak öne çıktığı anlaşılmaktadır. Buna karşılık ekonomik üretim biçimleri, folklorik anlatım türleri (efsane, memorat, ağıt repertuarı), çocuk ve genç nesillerin kültürel tecrübeleri ile mekânsal folklor unsurlarının nispeten sınırlı biçimde temsil edildiği; ayrıca karşılaştırmalı analiz ve kuramsal halk bilimi çerçevesinin bazı tezlerde ikinci planda kaldığı görülmektedir. Bu durum, göçün halk bilimi açısından daha kapsamlı ve disiplinlerarası yöntemlerle incelenebileceğini göstermektedir.

4. GÖÇ VE RİTÜELLER BAĞLAMINDA DEĞERLENDİRENLER

2025 yılı halk bilimi lisansüstü tezleri incelendiğinde, göç ve ritüel ilişkisini merkezine alan bağımsız çalışmalara sınırlı sayıda rastlandı; ritüel pratiklerin ise sıklıkla kimlik, kültürel süreklilik ya da mekânsal bellek gibi daha geniş temalar içinde tamamlayıcı bir unsur olarak ele alındığı gözlemlenmektedir. Bu durum, ritüel dönüşümünün göç olgusuyla ilgili genellikle ana başlıklar altında ele alındığını ve bağımsız bir inceleme alanı olarak daha az belirginleştiğini ortaya koymaktadır.

Ayşenur Tanık'ın (2025) "Bursa'da Yaşayan Arnavutların Geçiş Dönemleri Üzerine Bir İnceleme" başlıklı yüksek lisans tezi, Bursa'daki Arnavut topluluğunun doğum, evlenme ve ölüm döngülerinde uygulanan ritüel repertuarı saha verileriyle belgelenmiş; babina, ruma, şalvar, çityan, dimija, gevçesi, tavuk alma, temenna yapma, ruba/urba düzme, paça gübü ve babçış yemeği gibi unsurlar ile mısır unlu pırasalı ekmek, Arnavut şapkası (qeleshe) ve samsa yemeği ayrıntılı biçimde ele alınmıştır.

Çalışma, daha önce Bursa'nın Zafer Mahallesi'nde yoğun olarak yaşayan Arnavut topluluğuna ilişkin yapılan araştırmaları genişletmeyi hedeflemiştir.

Bu tezde göç olgusu araştırma probleminin merkezinde yer almamakla birlikte, göçmen kökenli bir topluluğun geçiş dönemi ritüellerini (doğum–evlenme–ölüm) odağa

alması nedeniyle çalışma, göç–ritüel kesişimini dolaylı biçimde görünür kılan örnekler arasında değerlendirilmiştir.²⁴

Bu bağlamda Tanya Elara Irmak Işıktaş'ın²⁵ 2025 yılında tamamladığı “Çok Sesli Bir Sofra: İstanbul Mutfağında Rum Kültürünün Etkisi” başlıklı Yüksek lisans tezi, Çalışmada, farklı tarihsel dönemlere ait görsel materyaller aracılığıyla mutfak kültürünün sürekliliği ve dönüşümü izlenmiştir. Baklava Alayı'nda saray mutfağında pişen baklava tepsisini taşıyan yeniçeriler, sünnet alaylarında taşınan nahıl örnekleri, Antik Mısır Orta Krallık Dönemi'ne ait buğday öğüten figür, Antik Yunan'da ekmek hamuru yoğuran kadın işçiler ve ritim tutan müzisyen betimlemeleri, Bizans dönemine ait “ekmek ve balığın çoğalması” mozaïği ile Osmanlı döneminde seyyar ekmek satıcıları ve esnaf alaylarını yansıtan minyatürler bu sürekliliğin görsel göstergeleri olarak değerlendirilmiştir. Bu tarihsel çizgi, günümüzde Tarihî Beşçeşmeler Simit Fırını ve Baylan gibi üretim ve tüketim mekânlarına ait görsellerle devam ettirilmiş; böylece geleneksel üretim pratiklerinin modern kent yaşamındaki dönüşümü ortaya konmuştur.

Bu çerçevede, İstanbul mutfağında Rum topluluğunun izleri göç, yerinden edilme ve kültürel aktarım bağlamında ele alınmış; mutfak yalnızca bir yemek repertuarı olarak değil, şehir belleği ve topluluk kimliğinin taşıdığı bir folklor alanı olarak konumlandırılmıştır. İstanbul mutfağının çok katmanlı yapısı vurgulanırken, Rum nüfusunun azalması, siyasi baskılar ve özellikle 1955 yılında yaşanan 6–7 Eylül olayları, mutfak kültürünün aktarım koşullarını etkileyen önemli kırılma noktaları olarak değerlendirilmiştir.

Göç ile mutfak arasındaki ilişki yalnızca tariflerin aktarımıyla sınırlı görülmemiş; üretim süreçleri, malzeme temini, sofraya düzeni ve bayram ya da özel günlere özgü ikram pratikleri de bu ilişkinin bir parçası olarak ele alınmıştır. Deniz mahsulleri, zeytinyağlılar, hamur işleri ve tatlılara ait repertuarın belirli coğrafyalarla kurduğu bağın zayıflaması, bazı uygulamaların görünürlüğünün azalmasına yol açmıştır. Buna karşılık, ortak masa etrafında kurulan uzun sofraya düzeni ve ikram pratiği, topluluk içi birlikteliği güçlendiren bir unsur olarak varlığını sürdürmüştür; ancak göç ve nüfus azalması sonrasında daha çok aile içi bir pratik hâline gelmiş, kamusal görünürlüğü ise azalmıştır.

Yemek adlarının Türkçeleşmesi ya da başka isimlerle zikredilmesi, adlandırma ve kültürel aktarım süreçlerinde önemli bir değişimi göstermektedir. Rumca adların zamanla aile içi hafızaya çekilmesi ve yazılı tarif defterlerinin sınırlı olması, mutfak bilgisinin büyük ölçüde sözlü ve uygulamalı yollarla aktarıldığını ortaya koymaktadır.

Çalışmada ayrıca İstanbul'un gastronomik hafızasını taşıyan mekânlara da yer verilmiştir. Pandeli, Krependeki İmroz Restaurant, Gaskonyalı Toma ve Eftalipos gibi

²⁴ Ayşenur Tanık, *Bursa'da Yaşayan Arnavutlar'ın Geçiş Dönemleri Üzerine Bir İnceleme* (Bursa: Bursa Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek lisans tezi, 2025).

²⁵ Tanya Elara Irmak Işıktaş, *Çok Sesli Bir Sofra: İstanbul Mutfağında Rum Kültürünün Etkisi* (Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, 2025).

işletmeler ile Üstün Palmie Pastanesi, Tarihî Beşçeşmeler Simit Fırını, Pelit Pastaneleri ve Baylan Pastanesi gibi üretim mekânları, kültürel sürekliliğin taşıyıcıları olarak değerlendirilmiştir. Bu mekânlarda caciki, haydari, zeytinyağlı enginar ve sarma gibi yemeklerin yanı sıra İstanbul usulü midye dolma gibi örnekler üzerinden mutfak kültürünün izleri sürülmüştür.

Bununla birlikte, antik dönemden itibaren bilinen ve balıkların iç organlarından elde edilen garum (garos/garoz) gibi ürünler üzerinden tarihsel mutfak pratiklerinin sürekliliği de ele alınmış; böylece İstanbul mutfağının derin kültürel hafıza içeren unsurları bu bağlamda değerlendirilmiştir.

Büşra Aslan'ın²⁶ 2025 yılında tamamladığı “*Bulgaristan Türklerinin Halk Kültürü: Afyonkarahisar ve Çevresi*” başlıklı Yüksek lisans tezi, Bulgaristan'dan Afyonkarahisar ve çevresine göç eden toplulukların halk kültürü pratiklerini göç sonrası bağlamda saha verileriyle incelemektedir. Tezde ele alınan konular arasında urba düzme/bohça dürme, kirvelik, Köfür Gecesi (Gafur Küfrü), cemaş ritüeli, koç katımı ve halk hekimliği uygulamaları önemli bir yer tutmaktadır. Bu kapsamda Arpacık (İt Dirseği) Ocağı, Ateşpare Ocağı, Aydaşık Ayırma Ocağı, Köstek Kesme Ocağı, Huy Kesme Ocağı, Bel Sarma Ocağı, Bulgur Püskürtmesi Ocağı, Çıban Ocağı, Çıkık Ocağı, Çömlek Çekme Ocağı, Gam Ocağı ve Gece Yanığı gibi ocak uygulamaları ayrıntılı biçimde incelenmiştir.

Bunun yanı sıra çocuk oyunları (Aç Kapıyı Bezirgân Başı, Ay Göründü, Ayakkabı Saklama, Beş Taş, Birdirbir, Bom, Çatlak Patlak, Çelik Çomak, Çırpıcık, Dandirik/Topaç, Dokuz Taş/Çor, Elim Sende/Tet, Evcilik, Hey Diyojen), sözlü kültür unsurları (efsane, destan, masal, fıkra ve türkü örnekleri) ile birlikte değerlendirilmiş; Şahit Kayaları, Kırk Kavaklar, Papuç Ağa ve Evran gibi anlatı mekânları da bu bağlamda ele alınmıştır.

Elde edilen veriler, 88 kişiyle gerçekleştirilen nitel saha çalışmasına dayanmaktadır. Çalışma, 1984–1989 asimilasyon süreci ile 1989 zorunlu göçünü tarihsel bir bağlam içinde ele almakta; göç sonrasında yeni yerleşim alanlarında kültürel unsurların nasıl sürdürüldüğünü ve hangi alanlarda dönüşüme uğradığını somut örnekler üzerinden ortaya koymaktadır.

İsmail Özbay'ın²⁷ 2025 yılında tamamladığı “*Göçün Günümüzde Yaşayan Âşıklara ve Âşıklık Geleneğine Etkileri*” başlıklı Doktora tezi ise göç olgusunu sözlü kültür ve performans geleneği çerçevesinde doğrudan araştırma konusu hâline getirmesi bakımından dikkat çekmektedir. Bu çalışma, Türk Dili ve Edebiyatı alanında yapılan lisansüstü çalışmalarda “göç” anahtar sözcüğüyle 351 yüksek lisans ve 106 doktora olmak üzere toplam 457 tez; “âşık” anahtar sözcüğüyle 447 yüksek lisans ve 98 doktora olmak üzere toplam 545 tez; “âşıklık” anahtar sözcüğüyle ise 180 yüksek lisans ve 26 doktora olmak üzere toplam 206 tez bulunduğu verisiyle başlamaktadır.

²⁶ Büşra Aslan, *Bulgaristan Türklerinin Halk Kültürü: Afyonkarahisar ve Çevresi* (Yüksek Lisans Tezi, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, 2025).

²⁷ İsmail Özbay, *Göçün Günümüzde Yaşayan Âşıklara ve Âşıklık Geleneğine Etkileri* (Doktora Tezi, Kocaeli Üniversitesi, 2025).

Bu çerçevede çalışmada, halk şiirinde göç teması anonim halk şiiri, dinî-tasavvufî (tekke) şiiri ve âşık tarzı halk şiiri bağlamında ele alınmış; özellikle köye veda, özlem, geçmiş hatırlama, şikâyet, sitem, hayıflanma, haber alma, övgü, niyet, tasvir ve yer adları gibi temalar incelenmiştir. Ayrıca Batı etkisinde gelişen Türk şiirinde göç olgusu ile göçün günümüzde yaşayan âşıklara ve âşıklık geleneğine etkileri değerlendirilmiştir.

Araştırmada, göç ve âşıklık ilişkisini ortaya koymak amacıyla saha çalışması kapsamında çeşitli halk ozanlarıyla görüşmeler yapılmış; Duran Tamer, Erol Aydın (Ergani), Erzade Kapan, Fakı Edeer, Maksut Koca (Feryadî), Nuri Cihan Karataş (Çırağı), Dursun Çelebi (Ozan Çelebi), Tacettin Dursun, Temel Şahin (Turabî), Mürsel Sinan Uğursu ve Yener Yılmazoğlu gibi isimler analiz edilmiştir.

Bu kapsamda görüşmelerde; göç etme gerekçeleri, göç tercihi, aidiyet ve kimlik ilişkisi, doğulan ve göç edilen yerin âşıklık üzerindeki etkisi, ekonomik koşulların sanata yansımaları, göçün duygusal etkileri, kültürel etkileşim süreçleri, icra ortamlarındaki değişim ve âşıklık geleneğinin yayılma alanına etkisi gibi sorular yöneltilmiştir.

Elde edilen veriler doğrultusunda, göçün âşıklık geleneğinin icra biçimlerini, sanat anlayışını, usta-çırak ilişkisini ve kültürel aktarım süreçlerini dönüştüren önemli bir unsur olduğu ortaya konmuştur.

Göç kavramını zorunlu yer değiştirme bağlamından farklı bir hatta, gönüllü mobilite ve çağdaş yaşam tarzı üzerinden ele alan çalışmalar da bulunmaktadır. Hakan Aydın'ın²⁸ 2025 yılında tamamladığı “*Modern Göçebelik Bağlamında Kamp Karavan Hayatı Üzerine Monografik Bir İnceleme*” başlıklı Yüksek lisans tezi, Türk Dili ve Edebiyatı alanında yapılan lisansüstü çalışmalarda “göç” anahtar sözcüğüyle 351 yüksek lisans ve 106 doktora olmak üzere toplam 457 tez; “âşık” anahtar sözcüğüyle 447 yüksek lisans ve 98 doktora olmak üzere toplam 545 tez; “âşıklık” anahtar sözcüğüyle ise 180 yüksek lisans ve 26 doktora olmak üzere toplam 206 tez bulunduğu verisiyle başlamaktadır.

Çalışmada ayrıca karavan kullanıcılarına ilişkin demografik ve kültürel veriler de yer almaktadır. Buna göre araştırmaya katılan 118 kişinin modern tıp yöntemlerini tercih ettiğini belirtmesi, halk hekimliği uygulamalarının modern tıp karşısında ikinci planda kaldığını göstermektedir. Buna karşılık 32 kişinin geleneksel yöntemlere duyduğu güven, doğaya bağlılık ve şifalı bitkilere dayalı bilginin sürdüğünü ortaya koymaktadır.

Bu bağlamda halk hekimliği; halk tıbbı, halk tababeti, geleneksel tıp ve tıbbi folklor gibi farklı adlarla anılan, tarihsel süreklilik içinde kuşaktan kuşağa aktarılan bir bilgi alanı olarak değerlendirilmiştir. Kamp ve karavan yaşamında kullanılan doğal tedavi pratikleri, doğaya duyulan güvenin yanı sıra bitkisel bilgi ve deneyimin kültürel aktarım yoluyla günümüze taşındığını göstermektedir.

²⁸ Hakan Aydın, *Modern Göçebelik Bağlamında Kamp Karavan Hayatı Üzerine Monografik Bir İnceleme* (Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, 2025).

Tezde göç olgusu ise doğrudan mekânsal yer değiştirme ile sınırlı bir çerçevede olarak değil daha çok “modern göçebelik” olarak tanımlanan karavan yaşamı üzerinden irdelenmiş, özgürlük arayışı, pandemi sonrası doğaya yönelme, minimalist yaşam biçimi, az eşya ve az insanla mutlu olunabilme gibi değişen toplumsal konular açısından ele alınmıştır.

Bu doğrultuda çalışma; karavan yaşamında değişen yemek ve ikram kültürü (daha çok hazır pratik ürünler tercihi), giyim, müzik, sözlü anlatılar (mâni, efsane, hikâye), oyunlar, misafirperverlik, yardımlaşma, inanç pratikleri ve halk hekimliği gibi unsurları inceleyerek, göç ve hareketlilik deneyiminin gündelik yaşam pratikleri üzerindeki etkilerini ortaya koymuştur.

Döndü Can'ın²⁹ 2025 yılında tamamladığı “Doğa Döngüsünün Kültürel İşlevleri: Mersin Konargöçerleri Örneği” başlıklı Doktora tezi, Tez, Mersin'de yaşayan tam göçebe (Sarıkçılı, Sebil), yarı göçebe (Boynuinceli, Kösereli) ve yerleşik göçebe (Işıklar, Güneybahşiş) olmak üzere üç farklı göçerlik düzeyinde yer alan altı grubu inceleyerek, göçebe yaşamın çok yönlü yapısını gözler önüne sermektedir. Bu bağlamda hareketlilik, zorunlu yer değiştirme olgusundan ayrı olarak geleneksel mevsimsel yaşam biçimi içinde değerlendirilmiştir.

Yaylak ve kışlak düzeni, hayvanların takvimi ve üretim döngüleri sadece ekonomik faaliyetler olarak değil; aynı zamanda ritüel takvimi, toplumsal yapı ve kimlik anlatımlarıyla iç içe geçmiş kültürel bir sistem olarak görülebilir. Yaylaya çıkma ve kışlağa dönme süreçlerinde hazırlık, yolculuk pratikleri ve yerleşim biçimi tekrarlayan kültürel kalıplar olarak anlaşılmalı; çadırın kurulması, iç mekân düzeni ve ocak konumunun belirlenmesi gibi unsurlar, mekânın sembolik düzenlenişini göstermektedir. Mevsim geçişlerinde yapılan adaklar, dualar, bolluk dilekleri ve hayvan sağlığına yönelik uygulamalar, doğa döngüsünün ritüel anlamda yeniden tesis edildiğini ortaya koymaktadır. Toplumsal cinsiyet rolleri ise iş bölümü bağlamında şekillenerek, kültürel sürekliliğin sürdürülmesinde önemli bir alan olarak ortaya çıkmaktadır. Bu açıdan bakıldığında çalışma, göçebe yaşamı devamlılık üreten ve kendini sürekli yenileyen bir kültürel yapı olarak değerlendirmektedir. Araştırma, göçebe toplumların yaşam biçimlerini Ay'ın evreleri temelinde inceleyerek zaman anlayışı, doğa ile kurulan ilişki ve geleneksel ekolojik bilginin üretim ile aktarım şeklini kültürel bağlamda ele almaktadır. Bu yaklaşım, göçebe yaşamın sadece mekânda hareket etmekle sınırlı olmadığını; doğa döngüleriyle uyumlu bir bilgi ve uygulama bütünlüğü şeklinde var olduğunu gösterir.

Farklı göçebe yaşam biçimlerinin karşılaştırmalı analizi, geleneksel ekolojik bilginin hangi yönlerinin korunduğunu, hangilerinin değiştiğini ve hangilerinin yeniden üretildiğini ortaya koymaktadır. Bu çerçevede göçebelikten yerleşik hayata geçiş, sadece fiziksel bir değişim değil; bilgi, pratik ve anlam alanında meydana gelen çok yönlü bir kültürel dönüşüm olarak değerlendirilmektedir. Zorunlu yer değiştirme ve yerinden edilme süreçlerini folklorik etkileriyle ele alan çalışmalar ise göçün mekânla bağlı kültürel unsurlarda yarattığı kırılmaları

²⁹ Döndü Can, *Doğa Döngüsünün Kültürel İşlevleri: Mersin Konargöçerleri Örneği* (Doktora Tezi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, 2025).

görünür kılmaktadır. Berkcan Çakır'ın³⁰ 2025 yılında tamamladığı “Zorunlu Kırsal Dönüşüm ve Folklor Etkileri: Yukarıköy ve Çamkalabak Örnekleri” başlıklı yüksek tezi, Araştırma, köylerin terk edilmesi ve zorla yerinden edilme süreçlerinin bellek, sözlü gelenek, ritüel uygulamalar ve mekânla ilgili pratikler üzerindeki etkilerini incelemektedir. Bu dönemde köy meydanı, çeşme, mezarlık, ibadet yerleri ve su kaynakları gibi sosyal buluşma alanlarının yok olmasının, bu alanlarla bağlantılı hikâyeleri, ziyaret etme alışkanlıklarını ve mevsimsel ritüelleri zayıflattığı; toplumun parçalanmasıyla birlikte yüz yüze bilgi aktarım yollarının bozulduğu anlaşılmaktadır.

Sözlü kültür çerçevesinde yerinden edilme deneyiminin yeni bir hikâye katmanı yarattığı gözlemlenmektedir. Şikâyetlerdeki ifadeler, kayıpla ilgili hikâyeler ve ağıt/türkü repertuarı, bu sürecin kültürel yansımaları olarak öne çıkmaktadır. Folklorun sadece aktarılan bir malzeme olmadığını, aynı zamanda sosyal eleştirinin ve kayıpların ifade bulduğu bir alan olduğu anlaşılmaktadır.

Yeni yerleşim yerlerinde ritüel ve günlük pratiklerin devam etmesi durumunda işlev ve anlamda kaymalar gözlemlenmiştir. Ancak bazı uygulamaların, kimliği koruma ve topluluğu yeniden inşa etme yaklaşımı olarak devam ettiği gözlemlenmektedir. Bu açıdan çalışma, zorunlu dönüşüm süreçlerini mekân, bellek ve aktarım üzerine kurarak göç araştırmalarına halkbilimi odaklı bir katkı sağlamaktadır.

Aynı zamanda çalışmada Yörük yaşam tarzının günümüzdeki izlerine de yer verilmiştir. Yukarıköy ve Çamkalabak köylerinde 1950'li yıllara kadar devam eden keçe çadır yaşamının, yayla göçlerinin sona ermesiyle birlikte kaybolduğu; “ev” olarak adlandırılan bu çadırların koyun ve keçi yününden yapıldığı belirtilmiştir. Yaylacılığın sona ermesi, mekânsal düzenin yanı sıra buna bağlı kültürel uygulamaların da zayıflamasına yol açmıştır. Öte yandan, 2017 Ayvacık Depremi sonrası yaşanan yer değiştirmelerin yerleşim düzeni ve konut mimarisi üzerinde etkiler yarattığı; bu süreçle birlikte Yörük, Türkmen, Alevi ve Tahtacı kimliklerine dair kavram karışıklıklarının da belirginleştiği ifade edilmektedir. Günlük yaşam ve ritüel pratikler açısından ise hoşmeri, süt çorbası, başma ve kavurma helvası gibi yiyeceklerin hazırlanması, kültürel devamlılığın örnekleri olarak değerlendirilmektedir; Ramazan ayında yapılan “gezek” geleneğinin zamanla yok olması ise ritüel pratiklerdeki çözülmenin çarpıcı bir göstergesi olarak ele alınmaktadır. Bu grupta göç, belirli bir araştırma sorusu olarak tanımlanmamış; folklorik alan çalışmalarında tarihsel, kültürel ya da bağlamsal bir referans çerçevesinde ele alınmıştır. Çalışmaların merkezinde belirli folklor türleri, performans biçimleri ya da kültürel kurumlar yer almakta; göç ise genellikle açıklayıcı bir arka plan unsuru olarak ele alınmaktadır.

³⁰ Berkcan Çakır, *Zorunlu Kırsal Dönüşüm ve Folklor Etkileri: Yukarıköy ve Çamkalabak Örnekleri* (Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, 2025).

Gülbeyaz Aydoğın³¹ 2025 yılında tamamladığı “*Yozgat Osetlerinde Kimlik-Ritüel-Folklor*” başlıklı Yüksek lisans tezi, Çalışma, Oset kültüründeki saygıyı ve “Hudinag” kavramını temel alarak Yozgat ilinin Boğazlıyan ve Sarıkaya ilçelerindeki Poyrazlı, Kayapınar, Boyalık ve Karabacak köylerinde yapılan gözlemler ve uygulamalarla araştırılmıştır. Toplanan veriler, hane içindeki alışkanlıklar, düğün gelenekleri ve Poyrazlı Köyü'nde düzenlenen geleneksel festivalleri içermektedir. Araştırmanın bulguları, Osetlerin Türkiye'deki diasporik topluluğu olarak varlıklarını sürdürdüklerini göstermektedir. Yozgat'ta yaşayan Osetlerin dillerini aktif bir şekilde kullandıkları, aile isimleri ile kimliklerini ve aidiyet duygularını korudukları, ayrıca geçiş dönemlerine ait gelenekleri, mutfak kültürlerini ve geleneksel giyimlerini belirli koşullar altında yaşattıkları belirlenmiştir. Müzik ve dans uygulamaları da kültürel aktarım sürecinin önemli bileşenleri olarak işlevsellik göstermekte ve Oset müzik aletleri eşliğinde gerçekleştirilen performanslar topluluk içindeki sürekliliği desteklemektedir. Bu durum, Oset topluluğunun Çerkes kimliği altında yer almasına rağmen kendine özgü folklorik unsurları koruma ve yeniden oluşturma çabasını sürdürdüğünü göstermektedir. Sonuç olarak, Oset folkloru Türk halkbilimi açısından dikkate alınması gereken özel bir kültürel alan sunmaktadır. Ayrıca çalışmada Osetlerin Türkiye'ye göç süreçleri tarihsel bir bakış açısıyla incelenmiş; Kafkas-Rus savaşları sonrası gerçekleştirilen göçlerin nedenleri, güzergâhları, yerleştikleri bölgeler ve Yozgat'a yerleşim süreci üzerinde durulmuştur. Göç olayı, kimlik ve diaspora ilişkileri açısından ele alınarak kültürel süreklilik ve uyum mekanizmaları ile birlikte değerlendirilmiştir.

Maddi kültür unsurları açısından Oset sofraya geleneği “fing” üzerinden incelenmiş; velibah, fıdcın (fitgun), zıkka, saharacın (zaharagun), iron halva, donıt zımge, aksirit zımge, şir, gomiş, gumel, kabun ve tolon çorba gibi geleneksel yemekler, kültürel hafızanın taşınmasında önemli unsurlar olarak araştırılmıştır. Gülbahar Yılmaz³² “*Meslek Folkloru Bağlamında Osmaniye'de Pazarcılık ve Seyyar Satıcılık*” başlıklı çalışması, pazarcılığı mesleki kimlik, performans ve kamusal mekân üretimi çerçevesinde değerlendirmektedir. Mesleki jargon, pazarlık dili, tezgâh düzeni ve esnaf dayanışması gibi unsurlar kültürel bir sistem olarak analiz edilmiştir. Özet bölümünde “göç” kavramı yer almakla birlikte, bu kullanım daha çok kentsel hareketlilik ve mesleki mobilite düzeyindedir. Çalışmanın temel odağı nüfus hareketliliği değil, meslek folklorudur.

Mehmet Topay³³ “*Türk Kültüründe Şecere Geleneği ve Kazak Şecereleri*” başlıklı Doktora tezi, şecere geleneğini kimlik, siyasal meşruiyet ve kültürel bellek üretimi bağlamında incelemektedir. Soy anlatıları tarihsel hareketlilik bağlamında yer yer göç olgusuna temas etmekle birlikte, araştırmanın merkezinde nüfus hareketlerinin kültürel sonuçları değil; şecerenin toplumsal düzenleyici işlevi bulunmaktadır.

³¹ Gülbeyaz Aydoğın, *Yozgat Osetlerinde Kimlik-Ritüel-Folklor* (Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi, 2025).

³² Gülbahar Yılmaz, *Meslek Folkloru Bağlamında Osmaniye'de Pazarcılık ve Seyyar Satıcılık* (Yüksek Lisans Tezi, Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi, 2025).

³³ Mehmet Topay, *Türk Kültüründe Şecere Geleneği ve Kazak Şecereleri* (Doktora Tezi, Akdeniz Üniversitesi, 2025).

Aslıhan Haznedaroğlu'nun³⁴ “*Dede Korkut Anlatıları Üzerine Çatışma Odaklı Bir İnceleme*” başlıklı Doktora tezi, metin merkezli bir çözümleme sunmakta; çatışma örüntülerini ve mitolojik motifleri tematik olarak sınıflandırmaktadır. Göç kavramı tarihsel arka plan düzeyinde anılmakla birlikte, analiz nüfus hareketliliğine odaklanmamaktadır.

Dilay Nakış'ın³⁵ “*Geçmişten Günümüze Türklerde Destan ve Devlet İlişkisi*” başlıklı çalışması da destan olgusunun kavramsal, tarihsel ve anlatımsal unsurlarına odaklanmaktadır. Destanlar, geçmişte yaşanmış olayların mitolojik bir dille yeniden yorumlandığı kültürel metinler olarak değerlendirilmiş; Bozkurt, Ergenekon, Oğuz Kağan, Göç, Dede Korkut, Satuk Buğra Han, Battal Gazi ve Danişmend Gazi gibi hikayeler üzerinden devletin yönetim, askeri, ekonomik, hukuki ve diplomatik yönleri incelenmiştir. Bu metinlerdeki lider figürlerinin yalnızca kahramanlıkla değil, aynı zamanda ideal bir devlet adamı modeli olarak da değerlendirildiği gösterilmiştir. Destanlar yoluyla siyasi otoritenin yüceltilmesi, liderliğin idealize edilmesi ve toplumun tarihsel birlik duygusunun oluşturulması, bu anlatıların siyasi meşruluk oluşturma konusundaki etkisini gözler önüne sermektedir. Bu bağlamda çalışma, destan geleneği ile siyasi düşünce arasındaki bağlantıları incelemekte; göç olgusunu ise sadece bir sosyal hareketlilik biçimi değil, destanî anlatıların tarihsel zemininde ele almaktadır.

Araştırmada, Türk tarihindeki hanlık ve beylik yapıları ile günümüz Türk dünyasına dair veriler incelenmiş; Kaşgarlı Mahmud, Reşîdüddin ve Yazıcıoğlu'nun sıralamaları ışığında Oğuz boyları kıyaslanmıştır. Türk destanlarında devletin yönetim ve ekonomik yapısı ele alınarak, destanlardan Cumhuriyet'e uzanan süreçte devlet anlayışının devamlılığı ve değişimi ortaya konmuştur. Kurultay'dan Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne kadar olan temsil kurumlarının evrimi de bu süreklilik çerçevesinde ele alınmıştır. Ayrıca, destanlarda yer alan karizmatik liderler ve liderlik türleri üzerinde durulmuş; bu türlerin 1923-2025 yılları arasında Türk siyasal hayatındaki aktörlerle ilişkisi ve güncel yansımaları incelenmiştir. Böylece destan geleneği ile modern siyasi yapı arasında kurulan sembolik ve düşünsel bağlantılar ortaya çıkmıştır. Görsel materyaller aracılığıyla, destanların kültürel üretim alanındaki temsilleri de incelenmiştir. Dede Korkut ve Oğuz Kağan hikayeleri, Ergenekon destanı ile Battal Gazi ve Sarı Saltuk gibi karakterlerin çizgi roman, sinema, tiyatro ve dijital kültürdeki izlerini incelemiş; bu anlatıların kültürel hafızadaki sürekliliği gözler önüne serilmiştir. Bunun yanı sıra bozkurt sembolünün tarihi ve güncel kullanımı analiz edilmiş; bu sembolün siyasi, kültürel ve kurumsal bağlamlarda yeniden nasıl üretildiği ele alınmıştır. Siyasi liderler, kurum logoları, anıtlar ve milli savunma teknolojileri gibi çeşitli alanlardaki temsiller üzerinden destanî sembollerin günümüz Türkiye'sindeki anlam katmanları tartışılmıştır.

³⁴ Aslıhan Haznedaroğlu, *Dede Korkut Anlatıları Üzerine Çatışma Odaklı Bir İnceleme* (Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Kültür Üniversitesi, 2025).

³⁵ Dilay Nakış, *Geçmişten Günümüze Türklerde Destan ve Devlet İlişkisi Üzerine Bir İnceleme* (Doktora Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, 2025).

Hasan Kırkan'ın³⁶ “Aksaray’ın Ortaköy İlçesinde Ocak Geleneği” başlıklı Yüksek lisans tezi, Çalışmada, halk hekimliği uygulamaları “ocak” sistemi çerçevesinde incelenmiş; derma (kuru/boz derma), tuz döktürme, kefen kesme, köstü (köstebek), yel ipliği bağlama, siğil kesme, sarılık kesme, rahim dönmesi, yılcık, yanık, yüz felci, süt çekme, kurşun dökme, kurbacık, kırk basma, ısırığı, saç çekme, yürek basma, muska, nazar, geniz açma, silme ve fitik gibi çeşitli iyileştirme yöntemleri bu bağlamda değerlendirilmiştir. Bu yöntemler, hastalığın sadece fiziksel bir durum olmadığını; aynı zamanda inanç, ritüel ve sembolik bir anlam dünyasıyla bağlantılı bir olgu olarak görüldüğünü ortaya koymaktadır. “Ocak” kavramı etrafında şekillenen bu iyileştirme uygulamaları tedavi edici ve koruyucu işlevleri ile halk hekimliğinin bütüncül yapısını sergilemektedir. Göçebe yaşam tarzının getirdiği hareketlilik ve savaşların sürekli varlığı, bireylerin kendi sağlıkları ve hayvanlarının sağlığı hakkında bilgi üretimini zorunlu kılmıştır. Bu bağlamda geliştirilen tedavi yöntemleri, doğanın sunduğu bitki ve hayvan kaynaklarına dayalı olarak şekillenmiş; deneyim yoluyla elde edilen bilgiler, nesilden nesile aktarılmıştır. Bu açıdan bakıldığında çalışma, halk hekimliği uygulamalarını sadece tedavi teknikleri olarak değerlendirmemekte; aynı zamanda doğa bilgisi, inanç sistemi ve kültürel süreklilik ile iç içe geçmiş bir bilgi alanı olarak ele almaktadır.

Ceren Pelit'in “Artvin Yusufeli Monografisi”³⁷ adlı doktora tezi, Yusufeli'nin folklorik yapısını monografik bir yöntemle incelemekte; baraj süreci ile birlikte ortaya çıkan yerinden edilme ve mekânsal değişimi kültürel aktarım açısından ele almaktadır. Bu kapsamda göç, yerel kültürün devamlılığını etkileyen bir kırılma noktası olarak görünse de çalışma genel olarak göç odaklı bir analiz değildir.

Jale Çınar'ın³⁸ “Köy Seyirlik Oyunlarında Ritüel Kavramının İncelenmesi” başlıklı tezi, köy seyirlik oyunlarını ritüel bağlamı içinde çözümlemekte; modernleşme ve göç süreçleri icra bağlamının daralması açısından anılmakta, ancak araştırmanın ana meselesi ritüel kavramının oyun çözümlemesindeki işlevi olmaktadır.

Ümmü Hatice Ergin'in³⁹ “Geleneksel Türk Halk Danslarının Türk Sinemasına Yansıması (1930-1980)” başlıklı çalışması ise halk danslarının sinemasal temsillerini bağlam değişimi çerçevesinde incelemektedir. Göç, kültürel dönüşüm bağlamında dolaylı bir referans olarak yer almakta; fakat analiz odağı dansın temsil biçimleridir.

Özlem Kılıç'ın⁴⁰ (2025) *Tunceli Yöresi Geleneksel Oyun ve Eğlenceleri* başlıklı Yüksek lisans tezi, Tunceli'ye özgü oyun ve eğlence pratiklerini (çocuk oyunları, kolektif/topluluk oyunları, mevsimsel-takvimsel eğlenceler; düğün ve cem bağlamındaki müzik/dans uygulamaları vb.)

³⁶ Hasan Kırkan, *Aksaray'ın Ortaköy İlçesinde Ocak Geleneği* (Yüksek Lisans Tezi, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, 2025).

³⁷ Ceren Pelit, *Artvin Yusufeli Monografisi* (Yüksek Lisans Tezi, Artvin Çoruh Üniversitesi, 2025).

³⁸ Mehmet Topay, *Türk Kültüründe Şecere Geleneği ve Kazak Şecereleri* (Doktora Tezi, Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2025).

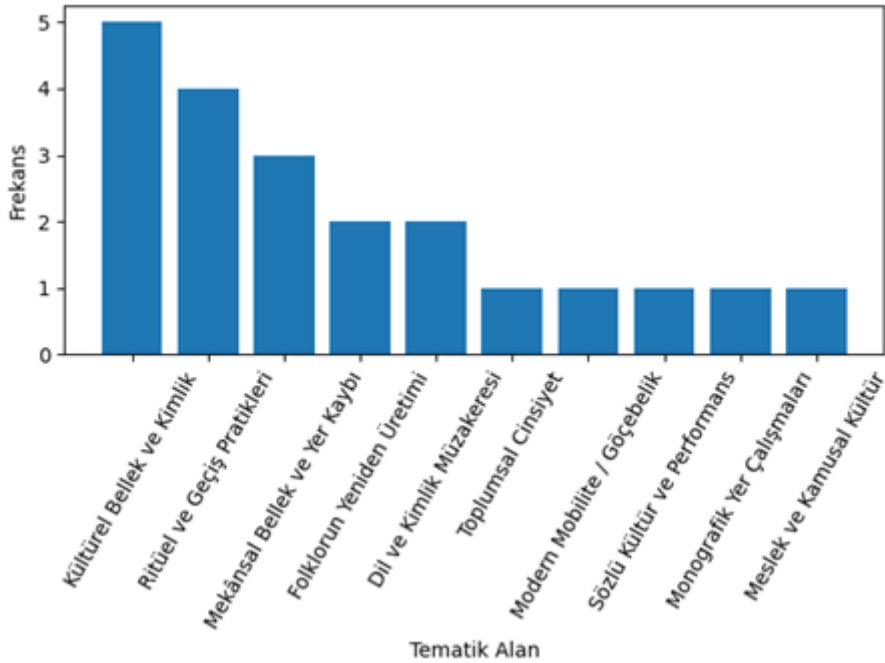
³⁹ Ümmü Hatice Ergin, *Geleneksel Türk Halk Danslarının Türk Sinemasına Yansıması Üzerine Halk Bilimi Açısından Bir İnceleme (1930-1980)* (Yüksek Lisans Tezi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, 2025).

⁴⁰ Özlem Kılıç, *Tunceli Yöresi Geleneksel Oyun ve Eğlenceleri* (Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi, 2025).

halk bilimi perspektifiyle derleyip sınıflandırmayı amaçlayan saha temelli bir çalışmadır. Tezde göç olgusu, Tunceli'nin sosyo-demografik dönüşümü ve kentleşme süreçleriyle ilişkili biçimde ikincil bağlam olarak anılmakta; ancak göç, başlı başına bir araştırma problemi olarak kurulmamaktadır. Bu nedenle çalışma, “göç” temasını doğrudan merkezileştirmeyen; fakat geleneksel pratiklerin süreklilik/dönüşümünü tartışırken göçü dolaylı arka plan olarak kullanan tezler arasında değerlendirilebilir.

Yavuz Ertürk'ün⁴¹ (2025) Doktora tezi Elâzığ, Erzincan ve Şanlıurfa türkülerinde Anadolu irfan geleneğinin nasıl işlendiğini incelemekte; Anadolu'nun kültürel ve tarihi değişimi, irfan geleneğinin gelişimini etkileyen öncüler veya olaylar ile türkü repertuarındaki irfanî unsurların belirlenmesi ve yorumlanması üzerine yoğunlaşmaktadır. Çalışmada “fetihler ve göçler” kavramı, Türklerin Anadolu'yu ana yurt haline getirme sürecinin tarihsel arka planını açıklayan unsurlar arasında yer alırken, göç olgusu bağımsız bir araştırma sorusu olarak ele alınmamaktadır. Bu nedenle, tez göç olgusunu doğrudan merkez almaz; fakat kültürel dönüşüm bağlamında dolaylı olarak anılan çalışmalarla birlikte değerlendirilebilir. Bu grup genel olarak incelendiğinde, göç kavramının bazı çalışmalarda tarihsel bir eşik, modernleşme işareti ya da kültürel bağlam unsuru olarak kullanıldığı görülmektedir; ancak araştırma sorusunun merkezinde yer almadığı da dikkat çekicidir. Göç, bu tezlerde genellikle folklorik kurum ve pratiklerin tarihsel arka planını açıklayan bir çerçeve sunmaktadır.

Şekil 1: 2025 Yılında Göç Anahtar Kelimesi İçeren Lisansüstü Tezlerin Tematik Dağılımı

⁴¹ Yavuz Ertürk, *Anadolu İrfanı ve Türküleri: Elâzığ, Erzincan ve Şanlıurfa Türküleri* (Doktora Tezi, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, 2025).

2025 yılı tezlerinde göç konusunun en fazla kültürel hafıza ve kimlik etrafında toplandığı görülmektedir; ritüel ve geçiş uygulamaları ise ikinci çarpıcı alan olarak belirginleşmektedir. Bu dağılım, Şekil 1’de görsel olarak sunularak, bulguların tematik yoğunluğu somut hale getirilmiştir.

Kelime bulutu, “bellek”, “kimlik” ve “ritüel” kavramlarının tematik yoğunluk bakımından öne çıktığını göstermektedir. Bu tematik yoğunluk, Şekil 2’de yer alan kelime bulutu aracılığıyla görsel olarak somutlaştırılmaktadır.

Tablo 2: 2025 Yılı Tezlerinde Kullanılan Yöntem ve Kuramsal Yaklaşımların Dağılımı

Yöntem / Kuramsal Çerçeve	Frekans (n=21)
Etnografik Saha Araştırması	8
Sözlü Tarih Görüşmeleri	7
Fenomenolojik Desen	3
Monografik İnceleme	3
Karşılaştırmalı Analiz	4
Arşiv ve Doküman İncelemesi	4
Metin Çözümlemesi	3
Kültürel Bellek Kuramı	6
Kimlik Kuramları	5
Ritüel Kuramı	3
Performans Kuramı	2
Disiplinlerarası Yaklaşım	4

Tablo 2’de, tezlerde kullanılan yöntem ve teorik yaklaşımların dağılımı yer almaktadır. Elde edilen veriler, etnografik alan araştırması ve sözlü tarih yöntemlerinin belirgin bir şekilde öne çıktığını; teorik açıdan ise kültürel bellek ve kimlik ile ilgili yaklaşımların önemli bir yer edindiğini ortaya koymaktadır.

2025 yılı tezlerinde, yöntem açısından alan araştırması ve sözlü tarih yöntemi belirgin biçimde ön planda bulunmaktadır. Teorik çerçevede ise kültürel bellek ve kimlikle alakalı yaklaşımların ağırlıklı hale geldiği gözlemlenmektedir. Ritüel ve performans teorilerinin ise daha az bir ölçekte kullanıldığı anlaşılmaktadır.

2025 yılı Türk Halk Bilimi yüksek lisans tezlerine bakıldığında, göç temalı çalışmaların sayıca kısıtlı olmasına rağmen belirli bir tematik eğilim oluşturduğu görülmektedir. Bu çalışmaların bir kısmında göç olgusu, doğrudan hareketlilik meselesi yerine kimliğin ve kültürel belleğin korunması, yeniden üretilmesi veya dönüşmesi bağlamında ele alınmıştır.

Örneğin, mübadele üzerine yapılan bir doktora tezi, Aydın ve Grevena bölgelerinde ikinci ve üçüncü kuşak mübadillerin hafıza anlatılarını incelemiştir; göçün ev, mahalle ve kutsal mekân kaybı üzerinden nasıl hatırlandığına dair bulgular sunmuştur. Zorunlu kırsal dönüşüm üzerine yapılan çalışmada ise Yukarıköy ve Çamkalabak örnekleri üzerinden yerinden edilmenin çeşme başı buluşmaları, mezarlık ziyaretleri ve köy meydanı etkinlikleri gibi mekâna dayalı folklor unsurlarını nasıl zayıflattığı gösterilmiştir. Artvin Yusufeli monografisinde ise baraj sonrası yer değişikliğinin türkü repertuarı, yer anlatıları ve anı paylaşımları üzerindeki etkileri incelenmiştir. Bu örnekler, göçün genellikle bir kırılma, kayıp ve mekânsal ayrılma deneyimi bağlamında araştırıldığını göstermektedir. Buna karşın, göçün ritüel düzen üzerine somut etkilerini inceleyen çalışmaların sayısının az olduğu görülmektedir. Yeni yerleşim yerlerinde bayram kutlama biçimlerinin nasıl değiştiği, cenaze yemekleri ve taziye geleneklerinin apartmanlaşma sürecinde nasıl yeniden yapılandığı ve yurt dışındaki işçi gruplarının Ramazan, kurban ve düğün uygulamalarını hangi tarzlarda devam ettirdiği gibi gündelik ve törensel dönüşüm konuları, 2025 yılı tezlerinde sistematik bir araştırma alanı haline gelmemiştir. Benzer şekilde, diaspora gruplarının (örneğin Belçika'da Emirdağlılar ya da Almanya'daki Türk toplulukları) ritüel ve yemek düzeninin yerel hukuk, mekânsal kısıtlamalar ve kültürel etkileşim bağlamında nasıl uyum sağladığına dair karşılaştırmalı çalışmalar henüz sınırlı düzeydedir.

Teorik açıdan bakıldığında, çoğu araştırma kültürel bellek ve kimlik konuları etrafında şekillenmekte; göç kaynaklı yas, mekânsal kayıplar ve kuşaklar arası aktarım üzerine yoğunlaşmaktadır. Ritüel teorisine atıfta bulunan bölümler bulunsada, göç bağlamında ritüelin bağımsız bir analitik kategori olarak ele alındığı araştırmalar oldukça azdır. Bu durum, göç ve ritüel ilişkisi üzerine halk bilimi literatüründe henüz belirgin bir araştırma alanının oluşmadığını düşündürmektedir.

Yöntemsel açıdan, tezlerin büyük bir kısmı saha araştırmalarına dayanmaktadır; sözlü tarih görüşmeleri, yerinde gözlemler ve yerel hikâyeler, başlıca veri kaynaklarını oluşturur. Bu güçlü bir yan olmasına rağmen, Türkiye-Almanya veya Türkiye-Belçika gibi çoklu saha karşılaştırmaları ve yeni göç topluluklarına yönelik eş zamanlı analizler kısıtlı görünmektedir. Araştırmalar, daha çok geçmişteki zorunlu yer değiştirmelere odaklanmış; gönüllü ekonomik göç, uluslararası iş gücü hareketliliği ve mevcut savaş göçlerinin folklorik özellikleri henüz yeterince incelenmemiştir.

Genel olarak, 2025 yılı tezleri göçü esas olarak bellek ve kimlik merkezli bir kırılma anlatısı içinde ele almaktadır. Buna karşılık, göçün günlük yaşam düzeni, yemek ve ikram gelenekleri, bayram kutlama şekilleri, düğün ve yas törenleri ya da kutsal yer algısındaki somut değişimler üzerine daha ayrıntılı araştırmaların yapılmasının gerekli olduğu anlaşılmaktadır. Bu alan, halk bilimleri açısından geliştirmeye açık ve yenilikçi araştırmalar için uygun bir temel sunmaktadır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bulgular, göç olgusunun esas olarak bellek, kimlik ve mekânsal kırılma perspektifinden irdelendiğini belirtmektedir; bununla birlikte, ritüel yapıları, günlük uygulamaları ve kültürel bütünleşme süreçlerine dair daha kapsamlı ve karşılaştırmalı araştırmalara gereksinim olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu açıdan çalışma, halk bilimi bağlamında göç-ritüel-gündelik yaşam ilişkisini keşfedilmesi gereken bir alan olarak önermektedir.

Göç, sadece nüfus hareketi ya da demografik değişiklik değil; toplumsal yaşam biçimlerini, gündelik etkileşim düzenini, yemek kültürünü, bayram takvimini, akrabalık yapısını ve kutsal mekân algısını dönüştüren çok boyutlu bir süreçtir. Bu değişimin araştırılması, kültürel süreklilik ve adaptasyon mekanizmalarının anlaşılması bakımından önem arz etmektedir. Özellikle iç göç, Avrupa diasporası ve son yıllarda meydana gelen uluslararası sığınmacı hareketleri bağlamında ritüel ve günlük uygulamalardaki değişimlerin halk bilimi perspektifiyle incelenmesi, disiplinin teorik derinliğini artıracak ve toplumsal uyum süreçlerinin kültürel yönlerini görünür kılacaktır.

Uluslararası alanda göç araştırmalarının sadece siyasi ve ekonomik dinamiklerle sınırlı olmadığı, kültürel uyum, kimlik pazarlığı ve ritüel dönüşüm gibi konuların antropolojik ve folklorik incelemelerde önemli bir yer edindiği bilinmektedir. Almanya, Hollanda ve Fransa'daki göç araştırma merkezleri ile çeşitli üniversitelerde yürütülen diaspora odaklı antropolojik çalışmalar, göçmen toplulukların günlük yaşam pratiklerini ve kültürel entegrasyon süreçlerini kapsamlı bir şekilde ele almaktadır. Benzer şekilde, İngiltere ve Kuzey Amerika'da gerçekleştirilen folklor ve kültürel antropoloji tezlerinde, göçmen grupların bayram, yemek ve aile gelenekleri üzerinden kimliklerini yeniden inşa etme biçimleri incelenmektedir. Bu örnekler, göçün kültürel yönünün uluslararası akademide giderek daha fazla önemsenebilir olduğunu göstermektedir.

Türkiye'de de göçün kültürel uyum ve gündelik yaşam üzerindeki etkilerinin disiplinlerarası iş birlikleri aracılığıyla ele alınması, kültürel diplomasi ve toplumsal entegrasyon politikaları açısından önemli veriler sağlayabilir. Göç sürecinin yalnızca ekonomik entegrasyon ya da hukuki çerçevelerle sınırlandırılmadan; ritüel takvimi, yemek kültürü, komşuluk ilişki yapıları ve ortak kamusal alan kullanımı gibi kültürel göstergeler üzerinden değerlendirilmesi, toplumsal gerilimlerin azaltılması ve karşılıklı anlayışın güçlenmesi açısından büyük önem taşımaktadır. Kültürel pratiklerin nasıl korunduğu, dönüştüğü veya yeniden müzakere edildiğinin anlaşılması, kültürel diplomasi politikalarının daha gerçekçi ve sahaya bağlı bir şekilde geliştirilmesine katkı sunabilir.

Bu doğrultuda, gelecekteki çalışmalar için aşağıdaki öneriler ortaya konabilir:

1. Diaspora ve anavatan arasında karşılaştırmalı alan araştırmalarının artırılması (örneğin Türkiye- Almanya, Türkiye- Belçika gibi).

2. İç göç ve büyükşehirleşme bağlamında ritüel dönüşümünü irdeleyen mikro-ölçekli etnografik çalışmaların yapılması.

3. Güncel sığınmacı toplulukların yemek, bayram ve geçiş dönemi pratiklerini inceleyen karşılaştırmalı projelerin geliştirilmesi.

4. Göç ve kültürel uyum konularında halk bilimi, antropoloji ve sosyoloji disiplinlerinin ortak araştırma ağı kurması.

5. Üniversitelerde göçün kültürel boyutuna dair araştırma merkezleri ve tez projelerinin desteklenmesi.

6. Ülkemizin çevresinde meydana gelen savaşlar ve içte yaşanan doğal afetler nedeniyle oluşan zorunlu göçlerin folklorik yaşama etkilerini inceleyen çalışmalar yapılması.

Sonuç olarak, göç sadece politik ve ekonomik bir durum değildir; aynı zamanda kültürel yapının yeniden şekillendiği bir süreçtir. Gelenekler, yemek yeme alışkanlıkları ve günlük iletişim tarzları bu değişimin en belirgin alanlarını temsil etmektedir. Halk bilimi alanı, bu değişimi kavramada sağlam bir yöntem ve teorik birikime sahiptir. Bu birikimin göç üzerine çalışmaların içine daha düzenli bir şekilde entegre edilmesi hem akademik kaynaklara hem de sosyal değerlendirme ve çatışma önleme süreçlerine fayda sağlayacaktır.

KAYNAKÇA / REFERENCES

- Alkar, Ebru – Atasoy, Ercan. “Türkçe Literatürde Göç Çalışmalarının Bibliyografyası”. *Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi* 6/4 (2019), 2231-2265.
- Arslan, Nihat. “Uluslararası Alan İndekslerinde Göç Yazınına İlişkin Bibliyometrik Bir Analiz”. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 15/41 (2022), 571-600.
- Aslan, Büşra. *Bulgaristan Türklerinin Halk Kültürü: Afyonkarahisar ve Çevresi*. Yüksek Lisans Tezi, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, 2025.
- Aydın, Hakan. *Modern Göçebelik Bağlamında Kamp Karavan Hayatı Üzerine Monografik Bir İnceleme*. Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, 2025.
- Aydoğan, Gülbeyaz. *Yozgat Osetlerinde Kimlik-Ritüel-Folklor*. Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi, 2025.
- Booth, Andrew – Sutton, Anthea – Papaioannou, Diana. *Systematic Approaches to a Successful Literature Review*. 2. Baskı. London: Sage, 2016.
- Can, Döndü. *Doğa Döngüsünün Kültürel İşlevleri: Mersin Konargöçerleri Örneği*. Doktora Tezi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, 2025.
- Creswell, John W. – Poth, Cheryl N. *Qualitative Inquiry and Research Design: Choosing Among Five Approaches*. 4. Baskı. London: Sage, 2018.
- Çakır, Berkcan. *Zorunlu Kırsal Dönüşüm ve Folklor Etkileri: Yukarıköy ve Çamkalabak Örnekleri*. Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, 2025.
- Çınar, Jale. *Köy Seyirlik Oyunlarında Ritüel Kavramının İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Haliç Üniversitesi, 2025.
- Elo, Satu – Kyngäs, Helvi. “The Qualitative Content Analysis Process”. *Journal of Advanced Nursing* 62/1 (2008), 107-115.
- Ergin, Ümmü Hatice. *Geleneksel Türk Halk Danslarının Türk Sinemasına Yansımaları Üzerine Halk Bilimi Açısından Bir İnceleme (1930-1980)*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, 2025.
- Ertürk, Yavuz. *Anadolu İrfanı ve Türküleri: Elazığ, Erzincan ve Şanlıurfa Türküleri*. Doktora Tezi, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, 2025.
- Gürbüz, Duru Özden. *Ege'nin İki Yakası Aydın ve Grevena Çevresinde Mübadelenin (Zorunlu Göçün) Yarattığı Kültürel Değişimler*. Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, 2025.
- Hart, Chris. *Doing a Literature Review: Releasing the Research Imagination*. 2. Baskı. London: Sage, 2018.
- Haydaroğlu, Cem. “İktisat Alanında Göç Konusunda Yapılan Lisansüstü Tezlerin Bibliyometrik Analizi”. *Stratejik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi* 6/2 (2022), 349-369.
- Haznedaroğlu, Aslıhan. *Dede Korkut Anlatıları Üzerine Çatışma Odaklı Bir İnceleme*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Kültür Üniversitesi, 2025.
- İşıktaş, Tanya Elara Irmak. *Çok Sesli Bir Sofra: İstanbul Mutfağında Rum Kültürünün Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, 2025.
- Kılıç, Özlem. *Tunceli Yöresi Geleneksel Oyun ve Eğlenceleri*. Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi, 2025.
- Kırkan, Hasan. *Aksaray'ın Ortaköy İlçesinde Ocak Geleneği*. Yüksek Lisans Tezi, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, 2025.
- Krippendorff, Klaus. *Content Analysis: An Introduction to Its Methodology*. 4. Baskı. London: Sage, 2018.
- Mayring, Philipp. *Qualitative Content Analysis: Theoretical Foundation, Basic Procedures and Software Solution*. Klagenfurt, 2014.

- Nakış, Dilay. *Geçmişten Günümüze Türklerde Destan ve Devlet İlişkisi Üzerine Bir İnceleme*. Doktora Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, 2025.
- Özbay, İsmail. *Göçün Günümüzde Yaşayan Âşıklara ve Âşıklık Geleneğine Etkileri*. Doktora Tezi, Kocaeli Üniversitesi, 2025.
- Palaz, Gizem. *Kimlik, Göç ve Kültürel Değişim: Çeşme Mübadillerinin Geçiş Dönemleri Üzerine Bir İnceleme*. Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, 2025.
- Patton, Michael Quinn. *Qualitative Research & Evaluation Methods*. 4. Baskı. London: Sage, 2015.
- Pelit, Ceren. *Artvin Yusufeli Monografisi*. Yüksek Lisans Tezi, Artvin Çoruh Üniversitesi, 2025.
- Schreier, Margrit. *Qualitative Content Analysis in Practice*. London: Sage, 2012.
- Tanık, Ayşenur. *Bursa'da Yaşayan Arnavutların Geçiş Dönemleri Üzerine Bir İnceleme*. Yüksek Lisans Tezi, Bursa Uludağ Üniversitesi, 2025.
- Topay, Mehmet. *Türk Kültüründe Şecere Geleneği ve Kazak Şecereleri*. Doktora Tezi, Akdeniz Üniversitesi, 2025.
- Üstün, Mehmet Taha. "Uluslararası Göç ile İlgili YÖK ve Ethos Tez Veri Merkezlerinde Yer Alan Akademik Çalışmaların Bibliyometrik Analizi". *Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* 24/1 (2023), 471-496.
- Vatanserver, Elif. *1989-1994 Yılları Arasında Bulgaristan'dan Çorlu'ya Gelen Muhacirlerin Kültür Değişimleri*. Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, 2025.
- Yaman, Hüseyin. "Göç Araştırmalarında Yeni Bir Disiplin: Göç Dilbilimi". *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi* Ö14 (2024), 213-226.
- Yılmaz, Gülbahar. *Meslek Folkloru Bağlamında Osmaniye'de Pazarcılık ve Seyyar Satıcılık*. Yüksek Lisans Tezi, Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi, 2025.
- Yücel, Ümmühan. *Çerkeslerde Dansın Toplumsal ve Kültürel Rolü*. Doktora Tezi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, 2025.

Orjinallik Beyanı / Declaration of Authenticity: Bu makale tamamen bana ait olan özgün bir çalışmadır. Makalenin hazırlanmasında yararlanılan tüm kaynaklar akademik etik kurallar çerçevesinde uygun biçimde atıf verilerek kullanılmıştır. Bu çalışma daha önce herhangi bir yerde yayımlanmamış ve eş zamanlı olarak başka bir dergide değerlendirmeye sunulmamıştır. Makale, genel kabul gören web tabanlı benzerlik tespit sistemlerinden iThenticate kullanılarak taranmış olup, benzerlik oranı %15'i geçmemektedir. Aksi bir durumun tespiti halinde doğabilecek her türlü etik ve hukuki sorumluluğun tarafıma ait olduğunu beyan ederim. / This article belongs entirely to the author and is an original work. All sources used in the preparation of the manuscript have been properly cited in accordance with academic ethical standards. This study has not been published previously and has not been submitted simultaneously to any other journal for evaluation. The manuscript has been screened using one of the widely accepted web-based similarity detection systems, iThenticate and the similarity rate does not exceed 15%. I hereby declare that in the event of any contrary finding, all ethical and legal responsibilities arising therefrom shall rest solely with me.

Yapay Zekâ Kullanım Beyanı / Artificial Intelligence Use Disclosure: Bu çalışmanın hazırlanması sürecinde yalnızca dil kontrolü ve yazım-ifade düzenlemeleri kapsamında yapay zekâ destekli araçlardan (OpenAI tarafından geliştirilen Chat-GPT) sınırlı ölçüde yararlanılmıştır. / During the preparation of this study, AI- AI-supported tools (such as ChatGPT, developed by OpenAI) were used only to a limited extent for proofreading and editing purposes.

Etik Kurul Beyanı / Ethics Committee Statement: Bu çalışma, tüm etik standartlara uygun olarak gerçekleştirilmiştir. Bu makalede sunulan bilgi ve bulgular, dürüstlük ve şeffaflık ilkelerine uygun olarak yazıya geçirilmiştir. Yazar, araştırmanın her aşamasında bilimsel bütünlük ve objektiflikten ödün vermemiştir. Ayrıca, bu çalışmada kullanılan tüm kaynaklara uygun şekilde atıf verilmiştir. Bu çalışma kamuya açık veri tabanlarından elde edilen verilere dayalı olduğundan etik kurul onayı gerekmemektedir. / This study was conducted in full compliance with all applicable ethical standards. The information and findings presented in this article have been reported in accordance with the principles of honesty and transparency. The author has maintained scientific integrity and objectivity at every stage of the research process. Furthermore, all sources used in this study have been properly cited. As this study is based on data obtained from publicly available databases, ethics committee approval is not required.

Teşekkür / Acknowledgements: Bu çalışmanın hazırlanmasında herhangi bir kişi, kurum veya kuruluşan destek alınmamıştır. / No support was received from any individual, institution, or organization in the preparation of this study.

Yazarlık Katkısı / Author Contributions: Bu çalışma tek yazarlı olup araştırmanın tasarımı, veri temini, analiz, yorumlama ve makalenin yazımı tamamen yazar tarafından gerçekleştirilmiştir. / This study is single-authored. The design of the research, data collection, analysis, interpretation, and the writing of the manuscript were carried out entirely by the author.

Çatışma Beyanı / Conflict of Interest Statement: Bu çalışma kapsamında yazarın herhangi bir kişi, kurum veya kuruluş ile doğrudan ya da dolaylı bir çıkar çatışması bulunmamaktadır. / The author declares that there is no direct or indirect conflict of interest with any individual, institution, or organization regarding this study.